

N:o 30 • 2022



Sukupuu



Väänästen sukupuu

Väänästen Sukuseura ry:n jäsenlehti

Julkaisija

Väänästen Sukuseura ry
Kotikatu 6 E 11
33710 Tampere
www.vaanastensukuseura.fi
vaanastensukuseura@gmail.com

Toimitus

Päätoimittaja
Pentti Väänänen

Julkaisutoimikunta

Riitta Mäkinen, toimitussihteeri
Eeva-Riitta Piispanen
Annikki Vuoti

Taitto

Maria Väänänen

Painopaikka

PunaMusta Oy, Tampere

ISSN 1797-1780

Sukuseuran hallitus

Esimies:

Pentti Väänänen, Tampere
040 721 7605

Varaesimies:

Eeva-Riitta Piispanen, Helsinki

Sihteeri/jäsenasiat:

Jukka Väänänen, Orivesi

Taloudenhoitaja:

Outi Pyymäki, Tampere
050 344 7616

Muut jäsenet:

Sinikka Aaltonen, Helsinki

Tuula Anttila, Oulu

Heini Kapanen, Järvenpää

Aki Väänänen, Kuopio

Kalervo Väänänen, Turku

Riitta Mäkinen, Lempäälä

Jari Väänänen, Kuopio

Nro 30 • 2022

- 4 Esimiehen tervehdys
5 Väänästen sukupuun 30. numero

*Pentti Väänänen
Riitta Mäkinen*

Elämätä entisten immeisten – Sukututkimusta

- 9 Väänäs-sukuja geneettisen sukututkimuksen valossa
16 Seikkailua haploryhmien seassa
20 Kurolanlahden Väänäset on erilainen sukukirja
23 Sukututkimus on kiinnostavaa, tervetuloa!

*Pertti Väänänen
Pertti Väänänen
Eeva-Riitta Piispanen
Lea Väänänen &
Eeva-Riitta Piispanen*

Että hoijettais sitä leiviskee. – Merkillepantavia Väänäsiä

- 25 Martti Väänänen in memoriam
27 Sukututkimuksen mukanaan tuomaa tietoa –
Heikki Väänänen – Kellotapulien rakentaja
32 Timo Väänänen miehistöineen meripelastajana

*Antti Väänänen
Outi Pyymäki &
Asta Näveri
RM*

Joka elämän kohtaan ja mutkaan – Havaintoja maailmanmenosta

- 35 Tarinani valmentajana

Tatu Väänänen

Kuj jäseniä yhteisen perreen – Sukuseuran nuorta polvea

- 40 Vaihto-opiskelu Etelä-Koreassa

Vera Väänänen

Kaet toisistaan niin ne tykkee. – Sukuseura toimii, hallitus raportoi

- 44 Minervan pöllö nousee siivilleen – Ensimmäinen luontokilpailumme
46 Kokousterveisii Oulusta
52 Sukuseuran toiminnan kehittäminen
53 Tutustu asuinseutusi Väänäsiin
54 Väänäset Suomen kartalla

Jukka Väänänen

Väänästen veistämää ja Väänästä veistettyä

- 58 Asuinpaikan etsintöjä
59 Näkymätön Viänänen

*Assar Väänänen
Jope Pitkänen*

Sukuseuran hallitus tiedottaa

Esimiehen tervehdys



Heräsimme uuteen todellisuuteen viime helmikuun 24. päivänä, kun Venäjä hyökkäsi itsenäiseen, Natoon kuulumattomaan Ukrainaan. Ukrainan sota on hallinnut koko vuoden 2022 tapahtumia politiikassa, taloudessa, urheilussa ja mediassa sekä ihmisten kanssakäymisessä. Venäjän raaka sodankäynti kohdistuu erityisesti siviileihin ja kaikkiin yhteiskuntarakenteisiin. Kyseessä on kansanmurha, mihin Venäjä Putinin johdolla näyttää myös pyrkivän.

Venäjän tavoite ei ole pelkästään Ukrainan tuhoaminen, vaan Euroopan sekä koko länsimaisen hyvinvoinnin ja kulttuurin rapauttaminen. Putin julisti sodan lännelle ja käyttää aseenaan muun muassa energiaa. Tällä tulee olemaan arvaamattomat seuraukset ensi talvena koko Euroopassa.

Suomessa on varauduttava sähköpula johtuviin, sähkökatkoja pitempiin häiriöihin. Kolmen vuorokauden kotivarakin tuntuu kovin pieneltä, kun ottaa huomioon sijaintimme Itämeren pohjukassa ja riippuvuutemme kauppamerenkulusta. Suomalaisia auttaa korkea koulutustaso erottamaan hybridi-vaikuttamisen valeutiset todellisuudesta. Väänästen Sukuseura on yksi tapa verkottua ja luoda yhteisöllisyyttä sekä parantaa omaa kriisivalmiutta.

Viranomaiset ovat kohottaneet kriisivalmiutta kaikilla hallinnonaloilla ja Suomen

valmius on parempi kuin koskaan sodan jälkeen. Selviämme tulevasta talvesta olemalla lujia, yhteisöllisiä emmekä menetä toivoa. Nyt tarvitaan talvisodan henkeä ja tulevaisuuden uskoa.

Olemme vanha talonpoikaissuku. Veteraanisukupolvi raivasi pellot kuokalla ja joukossa oli paljon kotinsa menettäneitä evakkoja. Nyt tietyt tahot vaativat EU:hun vedoten näitä pelloja metsitettäväksi ikään kuin Suomi voisi pelastaa koko maailman ilmastonmuutokselta. Suomen huoltovarmuuden kannalta näitä pelloja tarvitaan elintarviketuotantoon jatkossakin. Emme saa alistua hybridi-vaikuttamisen edessä.

Tämän vuoden vuosikokouksen pidimme 2.4. Oulussa Maikkulan kartanossa. Ensi vuonna kokous järjestetään 25. huhtikuuta Helsingin keskuskirjasto Oodissa. Sukujuhla ja -kokous pidetään 5.-6. elokuuta Mikkelissä.

FT Pertti Väänänen johdolla on perustettu sukututkimustoimikunta ja käynnistetty kirjahankkeet sukuhaaroittain. Pertti Väänänen vastasi itse Dna-tutkimuksesta, jonka tuloksista hän on kertonut kokousten yhteydessä ja Sukupuussa, myös tässä numerossa. Lämpimät kiitokset Pertti Väänänselle kahden vuosikymmenen mittaisesta työstä sukuseuran sukututkimuksen hyväksi.

Esitän parhaat kiitokset tämän lehden valmistumisesta toimitussihteerille Riitta Mäkiselle, julkaisutoimikunnalle ja taittajalle sekä aineistoa toimittaneille henkilöille, jotka vastaavat kirjoitustensa sisällöstä.

*Rauhallista Joulua
ja turvallista Uutta Vuotta 2023.*

Pentti Väänänen
Esimies

Väänästen sukupuun 30. numero

Riitta Mäkinen

Väänästen sukuseuran yksi erityispiirre on jo vuonna 1945 perustettu lehti. Alkuun sen ajateltiin ilmestyvän aikakauslehden tapaan, mutta idea oli ylimitoitettu. Suoranaisesta katastrofista kuitenkin sukeutui arvostettu vuotuinen jäsenetu.

Vuonna 1937 perustettu Väänästen sukuseura ry. ehti järjestää muutamia innostuneita tilaisuuksia ennen talvisotaa, mutta sitten sota hiljensi sukukokousten tapaiset kokoontumiset. Vain muutama kuukausi rauhan koitettua sukuseura polkaistiin käyntiin uudestaan. 1940-luvun loppupuoli oli suurta yhdistysaktiivisuuden aikaa, joten muutaman vuoden Väänästen sukuseura oli trendin harjalla.

Heti joulukuussa 1944 (taistelut Neuvostoliiton kanssa olivat päättyneet syyskuussa, Lapin sota jatkui) Seuran taloudenhoitaja, ekonomi Klaus B Väänänen esitteli jäsenkokouksessa suuren suunnitelman: Perustetaan oma julkaisu, joka rakentuu yksittäisistä vihkoista lopulta 1000-sivuisiksi sukututkimusteokseksi.

Kokouksessa innostuttiin arvelmaan, että julkaisusta tulisi jopa tulonhankintakeino. Klaus B. Väänänen mukaan kannattavuus olisi hyvä, kunhan jokainen Väänänen tilaa lehden itselleen ja myy 10 tilausta tuttavilleen. – Tämä

oli ilmeisen utopistinen kuvitelma, mutta kukaan ei tainnut rohjeta sitä tyrmätä.

Julkaisun nimestä järjestettiin kilpailu, johon osallistui peräti 27 jäsentä. Teknikko Aatami Väänänen ehdotus Väänästen sukupuun voitto ja on pysynyt nimenä siitä pitäen. Professori-jäsen Kaarlo Teräsvuori kyllä vitsaili, että jos Väänäs-sukuja ilmenee olevan useita, muutetaan nimi muotoon ”Väänästen sukupuisto”.

Kansikuva lehdelle tilattiin mainitun Aatamin tyttäreltä, arkkitehti Helvi Methner-Borgenströmilä. Hänen puolisonsa taiteilija Helge Methner-Borgenströmin oli ilmeisesti mukana ideoimassa. Vaikka petäjä on tehty nimenomaan kansikuvaksi, se on omaksuttu seuran graafiseksi tunnuksiksi muihin yhteyksiin.

Sukuseuran esimies Oskari Väänänen oli päätoimittaja ja johtokunnan jäsen Tuulikki Antila toimitussihteerinä. Aktiivinen lehtityössä oli myös seuran sihteeri Jorma Väänänen. Voitiin olla ylpeitä siitä, että Väänästen sukuseura oli ensimmäinen sukuseura, joka ryhtyi julkaisemaan omaa lehteä, siitä huolimatta että paperin käyttöön tarvittiin vielä viranomaisten lupa, pula-aikaa kun elettiin.

Sukupuuta ehdittiin julkaista numerot 1 (Pääsiäisenä), 2 (Juhannuksena) ja yhteisniteenä numerot 3–4 (Kekrinä)

ja Jouluna) ja ne olivat kunnollisesti ja huolella tehtyjä julkaisuja. Jorma Väänänen kirjoitti ensimmäisen esittelyn Väänäs-suvun pohjoissavolaisten haarojen historiasta alkaen lautamies-Antista vuodelta 1552.

Pääpaino oli suvun eri haarojen kantataloissa ja opillisesti menestyneissä suvun jäsenissä, mutta sisällössä oli myös mielenkiintoisia muistelmia, mm. Tukholman olympialaisiin osallistuneelta ampujalla Iivari Väänäselä. ”Väänästen veistämää” yleisotsikolla julkaistiin uusia ja vanhoja runoja. Numeroon neljä onnistuttiin keräämään täysi matrikkeli Väänäs-nimisistä sankarivainajista.

Klaus B. Väänänen kehitti lennokkaita myyntimenetelmiä, joita muuttamat innokkaat yrittivät, mutta levikki jäi kerta kaikkiaan liian pieneksi. Ensimmäisen niteen painolasku oli kaksinkertainen kertyneisiin tilausmaksuihin nähden ja tilanne pelastettiin lainoilla, joita saatiin 16 vauraammalta jäseneltä. Toinen numero saatiin painosta ja posttiin, mutta johtokunta päätti hidastaa tahtia yhdeksi numeroksi vuodessa.

Kaksoisnumero 3–4 valmistui painosta loppuvuodesta 1946, mutta jake-lun kanssa oli vaikeuksia. Mikä pahinta, painolaskua ei pystytty maksamaan. Ilmeisesti se jäi Savon Sanomien kirjapainon tappioksi, vai olisiko johtokunta joutunut henkilökohtaisiksi maksajiksi? Tilanne johti siihen, että koko sukuseura hiljeni täysin. Johtokunta hajaantui, varmaan noloin mielin, eikä vuoden 1947 tilejä ilmeisesti koskaan hyväksytty.

Rohkaisevaa on, että vaikka lehti-hanke silloin raunioitti seuran talouden, ilmestyneet numerot olivat jotain

konkreettista ja pysyvää, mikä tuki sukuseuran uutta alkua, kun sen aika tuli.

Uusi alku 1968

Väänästen sukuseura elvytettiin kesällä 1964 sukkokouksella. Käyntiin lähtö ei ollut kovin nopeaa, mutta joka tapauksessa seura toimi taas. Aktiivisin toimija Kalle Väänänen toimitti vuonna 1968 seitsensivuisen tiedotuslehden Väänästen sukupuun numerona 5.

Kahden vuoden päästä saatiin taas aikaiseksi laadultaan alkuajan Sukupuuta vastaava numero 6. Tällä välin oli toimintaan tullut mukaan maisteri, sittemmin tohtori Kyösti Väänänen, jolla oli sukkuhistoriallista kiinnostusta ja ammattitaitoa. Hän otti tehtäväkseen toimitustyön ja kirjoitti itse perusteellisia sukkututkimuksia. Edelleen kerrottiin myös kaikista sukuseuran kokoontumisista ja esiteltiin hallituksen jäsenet.

Tällä tavoin, Kyösti Väänäsen toimitamina ilmestyivät myös numerot 7–11 vuosina 1973–1995. Numerona 12, vuonna 2000 ilmestyi kirjanmuotoisena Assar Väänäsen tutkimus *Väänästen varsiteiltä. Väänäset Pohjois-Pohjanmaata asuttamassa 1560–1860*. Numerona 14, vuonna 2007 julkaistiin Sukuseuran 70-vuotishistoriikki, tekijänä Riitta Mäkinen. Näitä kirjoja lukuunottamatta kaikki numerot on digitoitu ja julkisesti luettavissa Sukuseuran kotisivujen kautta.

Kolmenkymmenen numeron sisuksiin mahtuu iso määrä sukkutietoutta, jos vaan muistaa etsiä. Lehdet löytyvät helposti kirjoittamalla hakuruutuun ”Väänästen sukupu”. Tällöin löytyy linkkiluettelo jokaiseen numeroon.

Ehkä kannattaisi tehdä jonkinlainen hakemisto ainakin sukkuhistoriallisista artikkeleista? Tai vähintään kaikki sisällysluettelot yhdeksi, helposti selattavaksi tiedostoksi?

Väänästen sukupu vuositaiseksi

Kahden kirjan välissä, vuonna 2006 tuli painosta uuden näköinen, valkokantinen Väänästen sukupu, numero 13. Myös sen jakotapa oli uusi. Lehti postitettiin automaattisesti kaikille jäsenille, ei vain niille, jotka tilasivat ja maksoivat sen erikseen.

Taustalla oli ainakin kaksi asiaa: Sukuseura oli oleellisesti vaurastunut, sillä vuonna 1966 saatuja testamenttilahjoitusvaroja oli sijoitettu myös Nokian osakkeisiin ja vuosituhanen vaihteessa niiden arvo nousi. Sukuseuran taloudenpitoon tuli pelivaraa, ja vaatimattoman jäsenmaksun vastikkeeksi voitiin tarjota lehti, jonka valmistus- ja postituskulut ylittävät jäsenmaksun. Toisekseen, sukuseura oli saanut uuden esimiehen, eversti evp. Pentti Väänäsen, jolla oli monia ideoita toiminnan kehittämiseen. Juuri hän toi hallitukselle jokavuotisen lehden idean ja hallitus hyväksyi sen mielellään.

Ensimmäinen ulkoasullinen muutos oli kansiasun värityksen vaihto pienin graafisin muutoksin. Vuoden 2007 numeroa 15 varten tilattiin lisäksi sisä-sivujen ilmeen uudistus graafikko Pasi Väänäselä (myöhempi Irisvik). Samaa numeroon toimitussihteeri Riitta Mäkinen kehitti osastojaon lainaten yläotsikot Kalle Väänäsen runosta Väänästen sukkuvirsi’. Uutta oli myös sarjakuva Näkymättömästä Viänäsestä;



Vuoteen 1995 Väänästen sukupuun kannet painettiin ruskealla hiukan vaihtelevan sävyiselle harmaalle pohjalle. Numerosta 13 (2006) lähtien on ollut varaa painaa värikkäämpi kansi kalliimmalle kartongille.

esimies-Pentti houkutteli taiteilija Jope Pitkäsen laatimaan joka numeroon juuri sukuseuralle tarkoitetun stripin.

Numerosta 15 pitäen Väänästen sukupuun toimitustapa, sisältö, rakenne ja ulkoasu ovat olleet varsin pysyviä ja pyrkimyksenä on ollut saada se lukijoille jouluksi. Sukuseuran esimies on vastaava päätoimittaja, toimitussihteerinä ovat työskennelleet vuoroin lempääläinen Riitta Mäkinen ja helsinkiläis-nilsäläinen Eeva-Riitta Piispanen. Julkaisutoimikuntaan on kuulunut myös Annikki Vuoti Oulusta.

Muutamina vuosina taiton teki Leena Ahtiainen Siilinjärveltä ja vuodesta 2015 seuran nuorta polvea edustava Maria Väänänen. - Sukuseurojen keskusliitto, joka antaa kunniainintoja sukuseuralehtien eri ominaisuuksista, on antanut sellaisen Väänästen sukupuulle juuri lehden ammattimaisesta ulkoasusta. Tällainen kiitos on saatu myös omape-räisestä sarjakuvasta.

Lehden tavoitteet

Väänästen sukupuu on näkyvä yhdysside ja jäsenetu niillekin, jotka eivät juurikaan seuran kokouksissa ja muissa tilaisuuksissa. Se raportoi kaikille kokoontumiset kuvin. Joka numeron alkupäähän, yläotsikon ”Elämätä entisten immeisten” alle toivotaan paneutuneesti kirjoitettuja sukututkimuksellisia tai muistelukirjoituksia. Esimerkiksi numeroon 29 saatiin neljä laajaa ja eri tavoin kiinnostavaa artikkelia. Tässä numerossa ei yllätä vastaavaan, mutta Pertti Väänäsen katsaus suvun historiaan DNA-tutkimusten valossa kokoa pitkän projektin tietämyksen, ja on siten erityisen painava. Muistelua ja elämäkerrallista asiaa kuuluu myös ”Merkillepantavien Väänästen” osastoon.

Alkuvaiheessa sukuseurassa kiinnitettiin mielellään huomiota menestyjiin. Myöhemmin kuka vain Väänäs-sukuinen on ollut ”laulun arvoinen”. ”Merkillepantavissa” kuitenkin muistetaan ensisijaisesti sellaisia, jotka ovat hoitaneet leiviskäänsä erityisen hyvin, oli paikka elämässä mikä tahansa.

Vaurastuttuaan sukuseura alkoi myöntää opintostipendejä. Niiden saajilta toivotaan raporttia, ja tätä kautta on saatu lukea monen alan asioista ja vaihto-opintokohteista. Useimmat stipendin saajat ovat nuoria, mutta lisäkoulutusta hankkineilta varttuneemmiltakin ollaan saatu uutta tietoa.

Yleisluontoisia ja nykyhetkeen sijoittuvia kirjoituksia julkaistaan osastossa ”Joka elämän kohtaan ja mutkaan - Havaintoja maailmanmenosta”.

Väänässukuisten runot tai muut hengentuotteet (Väänästen veistämää) sekä sukuseuran tapahtumat täyttävät lehden muut sivut.

Verrattuna muihin lehtiin, joiden suosittuja aiheita ovat erilaiset elämäntapa-kohtalot ja kriiseistä selviäminen, Sukupuun pitkissä elämäntarinoissa on kaksi ominaispiirrettä: Ihmisten elämäntapaa valotetaan sukunsa osana ja useimmiten koko elämänkaaren mitalta. Tämä avartaa perspektiiviä yli yksittäisten tilanteiden. Lisäksi monilla kirjoittajilla on läheinen kytkös kirjoituskohteeseensa, mikä tuo tekstiin erityistä lämpöä, oli kirjoitus pitkä tai lyhyt.

Ei tarvitse olla ammattikirjoittaja saadakseen aikaan pätevää sukututkimusta ja koskettavaa tekstiä. Kunniajäsenemme kirvesmies Assar Väänänen on siitä ykkösesimerkki. Sukupuu vastaanottaa jatkuvasti erittäin mielellään ”tavallisten” jäsenten kirjoituksia ”tavallisista” sukulaisista. Tavallinen-sana on lainausmerkeissä siksi, että kaikki olemme jollain tavoin erityisiä. ”Esi-isien elämäntapa-kohtaloista, heidän taisteluistaan ja ponnisteluistaan saisimme me ammentaa voimaa ja uskoa oman elämäntaistelumme onnistumiseen”, sanoitti laajasti käsitetyn sukututkimuksen merkitystä seuran ensimmäinen esimies Oskari Väänänen.

Kun vielä keksittäisiin lehteen jotta kiinnostavaa lapsille, ja lisää jotain sellaista käytännöllistä, jollaisesta yksi esimerkki oli Väänäs-sukkien neulonta-ohje. Lukijoilta vastaanotetaan myös ideoita!

Elämätä entisten immeisten - Sukututkimusta

Väänäs-sukuja geneettisen sukututkimuksen valossa

Pertti Väänänen

Sukuseurassa on vuosien mittaan pohdittu voivatko kaikki Väänäset olla sukulaisia ja mistä Väänäset ovat alkujaan peräisin. Jäsenet ovat vuosien myötä keränneet tietoa esi-isistään. Näin on muodostunut joukko nimettyjä sukuhaaroja.

Asioiden selventämiseksi sukuseura nimettiin kymmenkunta vuotta sitten Väänäs-sukuhaarat sen mukaan missä paikassa haaran vanhin tunnettu esi-isä asui 1700-luvun alussa, kun kirkonkirjoja oli ryhdytty pitämään. Näin saatiin joukko selvästi määritettyjä sukuhaaroja, kuten Puiroolahden, Pöljän, Reittiön, Kehvon, Hamulan, Hirvimäen, Varpasen, Kurolanlahden, Rantasalmen, Mulon, Ilomantsin, Ylikiimingin, Ristiinan ja Juvan sukuhaarat.

Ensimmäiset DNA-testit

Sukuseurassa on runsaat kymmenen vuotta seurattu varovaisen myönteisellä kiinnostuksella DNA-testien tuloa sukututkimukseen. Kun todettiin monien sukuseurojen teettäneen DNA-testejä ja saaneen niistä selvästi lisätietoa, päätettiin pyytää edellä mainittujen sukuhaarojen miesedustajia tekemään

sukuseuran laskuun ns. YDNA-testi. Testit toteutettiin vuosina 2012-2015. Testauksen tarkoituksena oli selvittää, miten läheisiä sukulaisia eri sukuhaarat olisivat eli olivatko ne todellisia, erillisiä sukuhaaroja. Näin astuimme ensimmäisen askeleen geneettisen sukututkimuksen alueelle.

YDNA-testit perustuvat ainoastaan miehillä olevan Y-kromosomin DNA:n rakenteen keskinäiseen vertailuun. Testattavien isälinja taaksepäin pitää olla mahdollisimman pitkä ja katkeamaton, jotta tuloksista voi päätellä sukulijan olemusta. Silloin DNA kertoo lahjomattomasti, jos suvut ovat tai eivät ole samaa isälinjaa. Äitilinjat varten on omat mtDNA-testinsä.

YDNA-testeiksi valittiin amerikkalaisen FTDNA-laboratorion Y67 ja Y111 testit. Tulokset osoittivat, että kaikki testatut 30 henkilöä kuuluvat YDNA:n itäiseen N-ryhmään ja sen alaryhmään N1a1a (N-M231). Saattujen tulosten perusteella voitiin lisäksi todeta, että Väänäsiä on ilmeisesti ainakin kaksi erillistä pääsukuhaaraa. Toinen olisi lähtöisin Rantasalmelta ja toinen Ristiinasta. Käytettyjen Y67- ja Y111-testien tuloksista ei kuitenkaan



Nimeltään Väänästen alkukoti on eteläisessä Savossa. Sukuseura vieraili kesällä 2008 kuin sukupuun juurella Tuusmäen Tenhulanmäen Väänäs-talossa. Se on kulkenut samassa suvussa ainakin vuodesta 1541 lähtien.

pystytty saamaan ratkaisevia eroja sukuhaarojen välille.

Haploryhmät

Haploryhmä on ihmisen perimän tyyppi, joka on eri alkuperää olevilla ihmisryhmillä erilainen. Se osoittaa mm. lähisukuisten ihmisten keskinäisen sukulaisuuden syntylinjat. Haploryhmän nimi on sen muodostaneen viimeisen pistemutaation koodi. Haploryhmän muodostaa kantaisästä lähtenyt pistemutaatioiden joukko. Joukon viimeinen

pistemutaatio on samalla haploryhmän nimi. (Mutaatio on DNA:ssa tapahtunut periytyvä muutos. Pistemutaatio on DNA:n yhden emäksen muutos.) Haploryhmän sisältämä mutaatiojoukko näyttää miten haploryhmän kehittyminen mutaatiosta toiseen on aikaa myöten tapahtunut.

Sukuseurassa haluttiin edelleen tarkempaa tietoa siitä, ovatko todetut kaksi sukuhaaraa todella eri sukua, sillä tehdyt Y67 ja Y111 testit eivät vielä pystyneet asiaa ratkaisemaan. Niin päätettiin

2016 tehdä kummankin pääsukuhaaran yhdelle näytteelle tarkin silloin saatavissa oleva testi eli BigY500-testi. Tämä ”syväluotaava” BigY500 testi antoi Rantasalmelta lähteneelle sukuhaaralle haploryhmän N-Y66878 ja Ristiinan sukuhaaralle haploryhmän N-Z34987. Tämä tulos osoitti, että todella on olemassa ainakin kaksi erillistä Väänäs-sukua, toinen Rantasalmelta lähtenyt ja toinen Mikkelin seudulta. Niiden yhteisen esi-isän haploryhmä on 2000 vuotta sitten muodostunut N-Z4998. Tuolloin ei vielä puhuttu Väänäsistä, sillä sukunimiä tuli Itä-Suomessa käyttöön vasta 1300-1400-luvuilla.

BigY700-testi

Kun DNA-sukututkimusmenetelmät olivat edelleen selvästi kehittyneet, ja aikaisemmin tehdyt kaksi BigY-testiä antoivat käyttökelpoiset tulokset, päätettiin 2021 tehdä FTDNA-laboratoriossa talletetuista YDNA-näytteistä jatkotutkimukset uudemmalla BigY700-testillä siten, että jokaisesta sukuhaarasta saataisiin kahden eri haaran näyte.

BigY700-testissä vertaillaan näytteen yli miljoonaa pistemutaatiokohtaa noin 260 000 tunnettuun pistemutaatioon eli snippiin (SNP eli ”snippi” on pistemutaation aiheuttama muutos DNA-ketjussa.). BigY700-testi näyttää ovatko asiakirjatietojen tulkinna pohjalta tehdyt päätelmät sukulintoista oikein. Koska YDNAn pistemutaatioiden muodostumisajankohdat on selvitetty ja tutkijoiden tiedossa, saadut haploryhmät ja niiden perustana olevat pistemutaatiolinjat kertovat koko sukuhaaran Y-kromosomin DNA-syntyhistorian. Koska

syntynyt mutaatioiden ketju periytyy aina pojalle ja edelleen, muodostuu mutaatiokohdassa uusi ”oksa” sukupuuhun. Tätä sukupuuta taaksepäin seurattaessa paljastuu sukuhaaran Y-kromosomin DNA:n geneettinen historia. On hyvä muistaa, että DNA-testi ei anna nimiä tai syntymäaikoja, mutta se paljastaa sukulinjakirjauksiin mahdollisesti syntyneet virheet. DNA-testi on puolueeton ja tarkka menetelmä, joka varmistaa aristotietoa ja vie kauas sen taakse.

Testaussuunnitelman ”runkoksi” muodostettiin olemassa olevan tiedon perusteella rakennetut sukupuumaiset sukuhaararyhmät. BigY700-testit tilattiin kahdessa erässä, koska testi on kallista. Aluksi tilatulla 13 näytteen sarjalla ajateltiin saatavan jo melko kattava näkemys sukuhaarojen keskinäisistä sukulaisuuksista, vaikka mukana oli vain yksi näyte sukuhaaraa kohti. Lisäksi mukana oli aikaisemmin tehdyt Puiroolahden ja Ristiinan näytteiden BigY-testit. Testatuilla sukuhaaroilla oli yhteisiä esi-isiä 1600-luvun alkupuolella.

Saatiinko selville sukuhaarojen sukulaisuuksia?

Puiroolahden sukuhaarat

Tulokset osoittavat (sukupuukaavio), että kaikissa Puiroolahden testatuissa näytteissä oli sama haploryhmä N-Y66410. Se on muodostunut 1700-luvun alkupuolella 1400-luvun lopulta peräisin olevan edellisen pistemutaation N-Y66878 jälkeen. Haploryhmän tunnuksena oleva mutaatio N-Y66410 on muodostunut Mikon (s. 1585) jälkeläiselle, todennäköisesti 1700-luvun

alun Puiroolahden isännälle Nuutille (s. 1668), koska se näkyy kaikissa hänen jälkeläisissään.

Reittiön sukuhaarat

Reittiön Väänäsillä eli Matin (s. 1588) jälkeläisillä on vastaavasti terminaalinen haploryhmä N-Z5527 (sukupuukaavio). Tämä on muodostunut noin 400 vuotta sitten ja mahdollisesti Matin (s. 1588) kohdalla, tai jossain Matin jälkeläisessä ennen kuin Laurin (s. 1732) jälkeen suku jakautui. Haploryhmä N-Z5527 on sekin kehittynyt 1400-luvulla syntyneestä pistemutaatiosta N-Y66878.

Hirvimäen ja Varpasen sukuhaarat

Uudisraivaaja-Antin vanhimman pojan Paavon (s. 1540) jälkeläisistä on tutkittu Hirvimäen ja Varpasen näytteitä. Hirvimäen näytteen haploryhmä ja samoin Varpasen toisen näytteen haploryhmä on N-Y66878, joka on yhteinen kaikille Pohjois-Savon Väänäville. Mutta toisen Varpasen näytteen haploryhmä on N-FTC94891, jonka muodostumishistoria on täysin erilainen kuin N-Y66878:lla on. Tiedetään, että tämän näytteen isälinjassa on katkos, Aapeli (s. 1801) ei ole aviolapsi. DNA-testi osoitti, että tuntematon isä ei ole geneettisesti Väänäsiä.

Juvan ja Ristiinan sukuhaarat

Juvan Pitkälähdelle ilmestyi 1600-luvun puolivälissä eräs Paavo Väänänen (s. 1622), joka oli kotoisin läheisestä Mikkelin Väänälästä, missä oli useita Väänäs-taloja. Dokumenttien perusteella ajateltiin, että Juvan Paavo Väänänen olisi sukua myös Mikkelin Väänälästä kotoisin oleville Ristiinan Väänäville.

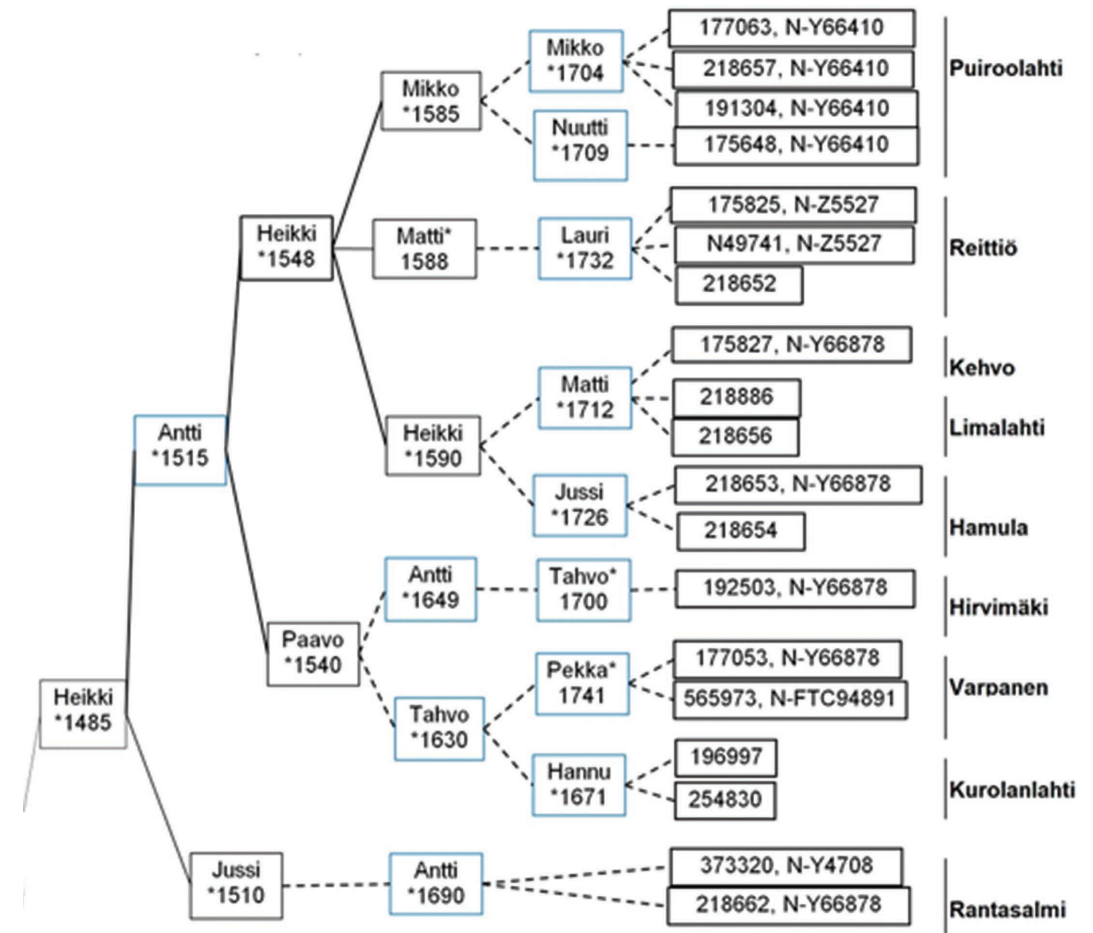
BigY700-testissä Juvan sukuhaara sai haploryhmäkseen N-FT56672, kun Ristiinan sukuhaaran haploryhmä on N-BY77802. Molempien sukuhaarojen haploryhmien historiatiedot osoittavat, että sukuhaarojen yhteinen mutaatio N-CTS3223 on 1400 vuoden takana.

Tästä voidaan hyvin päätellä, että Juvan sukuhaara ei ole sukua Ristiinan sukuhaarakalle. Se ei myöskään ole sukua muille Väänäville, koska Juvan sukuhaaran ja muiden Väänästen yhteinen pistemutaatio syntyi 1800 vuotta aikaisemmin. Toisaalta käytössä oli vain yksi näyte Juvan sukuhaarakasta, joten tulos on suuntaa antava, koska se poikkeaa niin paljon muista.

Rantasalmen sukuhaara

Rantasalmelta on testattu Heikki Väänäsen (s. 1485) toisen pojan Jussin (s. 1510) jälkeläisen Antti Väänäsen (s. 1690) kahden pojan rinnakkaiset sukuhaarat. Niistä toisen haploryhmä on Pohjois-Savon Väänästen N-Y66878, mutta toisen sukuhaaran haploryhmä on täysin erilainen N-Y4708. DNA-testin tulos viittasi siihen, että toisessa sukuhaarassa olisi ”väärä isä” jossakin.

Päätin tutkia poikkeavan sukuhaaran isälinjaa taaksepäin, jotta löytäisin mahdollisen katkoksen. ”Vika löytyi”. Poikkeavassa sukuhaarassa Antin pojanpojanpoika Fredrik Väänänen (s. 1808) oli ottanut vaimokseen ratsutilallisen lesken, jolla oli parin viikon ikäinen poikavauva. Leskirouva oli ollut leskenä 15 kuukautta pojan Enokin (s. 1834) syntyessä, joten hänen aikaisempi puolisonsa ei voinut olla Enokin isä. DNA-tulos osoittaa, että myöskään



Sukupuukaavio

Esimerkkinä YDNA-testin käytöstä on osa Antti Väänäsen (s. 1515) jälkeläisten sukupuuta. Kaaviossa on testatut sukuhaarat ryhmitelty niin, että nähdään eri sukuhaarojen yhteiset esi-isät. Sukulinjat on merkitty laatikoiden välillä katkoviivoin, jotta kaavio olisi selvempi hahmottaa. DNA-testiin näytteen antaneen henkilön näyttenumero on kaaviossa sukulinjan alkupisteenä. Näyttenumeron perässä on saadun haploryhmän nimikoodi. Kaavion oikeaan reunaan on merkitty sukuhaarat.

(Kaavion taustalla olevat 1600-luvun ja sitä varhaisemmat sukulaisuudet perustuvat Ari Kolehmainen vuoden 2016 raportin tietoihin Väänästen varhaisvaiheista sekä sukuseuran arkistossa olevaan materiaaliin.)

uusi puoliso, joka kuuluu dokumenttien mukaan Rantasalmen sukuhaaraan, ei voinut olla Enokin biologinen isä, vaan joku ulkopuolinen on ollut asialla. Virallisesti Enok kuitenkin oli Fredrikin poika.

Ilomantsin ja Mulon sukuhaara

Pohjois-Karjalan näytteistä on yhdelle Mulon näytteistä saatu haploryhmäksi 1300-luvulla syntynyt N-FT47399. Ilomantsin näytteelle saatiin haploryhmäksi 1300-luvulla muodostunut edellisen johdannainen N-FTB83418 ja kahdelle Mulon näytteelle tämän johdannainen 1600-luvun lopulla syntynyt N-FTB93590. Haploryhmien historiatiedot osoittavat, että Pohjois-Karjalan Väänästen kantaisä Olli (s. 1490) on ilmeisesti Pohjois-Savon Väänästen kantaisälle Rantasalmen Heikki Väänäselle (s. 1485) kaukaisempaa sukua kuin on oletettu. Ollille ja Heikille yhteinen haploryhmä N-FT47399 on nimittäin muodostunut niin varhain kuin 1200-luvun lopussa. Tämä pistemutaatio N-FT47399 on myös kaikilla Pohjois-Savon Väänäsillä, mikä viittaa heidän yhteiseen alkuperäänsä noilta ajoilta lähtien.

Ylikiimingin sukuhaara

Testissä oli mukana kaksi näytettä Ylikiimingin sukuhaaraa. Toinen oli Ylikiimingin Karahkan kylän Väänäsen sukuhaara. Sen näytteen haploryhmäksi tuli 1400-luvun loppupuolella muodostunut N-BY202620. Tätä mutaatiota edelsi 1200-luvun lopulla muodostunut mutaatio N-FT255272. Tämä sama mutaatio on myös kaikissa Pohjois-Savon sukuhaaroissa ja Rantasalmen

Heikillä (s. 1485), jonka haploryhmä on myös 1400-luvun loppupuolella muodostunut N-Y66878. Voidaan todeta, että ainakin yhden Ylikiimingin Väänäs-suvun alkuperä on Rantasalmen Väänäsiä ja kantaisä Heikin (s. 1485) sukua 1200-luvun lopusta.

Rantasalmen toisen sukuhaaran haploryhmä on edellisestä täysin poikkeava N-Y4708, joka on 700-luvulla muodostunut haploryhmä. Näyttää siltä, että tämä haploryhmä olisi syntynyt 200 vuotta aikaisemmin Baltiassa. Tiedetään, että tämä näyte on sukuhaara, joka asettui Isovihan seurauksena autioksi jääneeseen Ylikiimingin Vuoton Väänäs-taloon asumaan ja otti sukunimekseen talon nimen. Ei ihme, että DNA oli poikkeava.

Uusi sukulainen

Ylikiimingin tuloksia netissä selatessani silmiini sattui eräs Todd Huovinen, jonka esi-isäksi oli mainittu Eric Wäänäinen (s. 1702) Oulunsalosta. Tämä huomio kiinnosti, ja kävi ilmi, että Todd on amerikkalainen. Otin yhteyden USA:han ja sain sieltä Todd Huovisen sukuselvityksen. Ehdotin, että Todd teettäisi BigY700-testin. Se tehtiinkin ja tuloksena oli Toddille haploryhmä N-BY20260 eli sama kuin Karahkan näytteellä.

Vertasin saamiani Toddin tietoja Assar Väänäsen keräämiin kirjallisiin tietoihin Oulunsalon ja Ylikiimingin alueen Väänäsistä. Silloin selvisi, että Toddin mainittu esi-isä, Oulunsalossa syntynyt Eric Väänänen oli Karahkan Väänäsiä ja meillä testatun Ylikiimingin näytteen antajan kaukaisen esi-isän Heikki Väänäsen (s. 1660) Mikko-veljen

(s. 1668) poika.

Mikko Tapaninpoika Wäänänen (s. 1668) Ylikiimingin Karahkan kylästä oli varakas mies. Hän osti Haukiputaalta, sotamiehen asettamisvelvoitteen vuoksi taloudellisiin vaikeuksiin joutuneelta Benjamin Kurkelalta 1/3 manttaalin kokoisen Kurkelan tilan ja muutti perheineen sinne. Jatkosta tuli onneton. Mikko Tapaninpoika Wäänänen eli Kurkela ja vaimo Lisa murhattiin 1716 Isovihan aikana. Heidän lapsensa joutuivat sinne tänne, mm. Eric Mikonpoika Wäänänen tuli kirjoihin Oulunsalossa. Eric Mikonpoika (s. 1702) vihittiin sittemmin 15.8.1729 Carin Johansdotter Prächtiin kanssa. Myöhemmin Eric muutti leskenä 1757 takaisin Haukiputaan Kurkelan taloon.

Näin voidaan DNA-testin perusteella liittää amerikkalainen Todd Huovinen uutena jäsenenä Ylikiimingin Karahkan sukuhaaraan.

Vieraita nimiä

BigY-testin tuloksissa oli myös muutama henkilö, jolla on Väänästen haploryhmä, mutta eri sukunimi. Esi-isät ovat mahdollisesti samaa väestöä, mutta joskus aikanaan on otettu eri sukunimi. Esimerkiksi kotivävyksi mennyt mies sai sitten aikanaan vaimon lisäksi tilan ja isännän sukunimen. Ehtona oli käärijällä vahvistettu lupaus huolehtia vanhan isännän elannosta ja kunniallisesta hautaamisesta aikanaan. On myös huomattava, että läntisessä Suomessa, kuten Pohjois-Pohjanmaalla, talonnimeä käytettiin yleisesti sukunimenä, mutta idässä sukunimi yleensä periytyi isältä lapselle.

Väänästen sukupuisto

Sukuseuran kunniajäsen, professori Kaarlo Teräsvuori vitsaili aikoinaan, että jos Väänäsiä on enemmän kuin yksi suku, voidaan hyvinkin puhua sukupuun sijasta sukupuistosta.

Onko Teräsvuoren ajatus toteutunut? DNA-testit ovat tuoneet eteemme sen tosiasian, että Väänäsiä on selvästi useita eri sukuja. Toisaalta, kun haploryhmien historiatietoa seuraa riittävän kauas taaksepäin, saa kaikki sukuhaarat lopulta yhteiseen lähtökohtaan. Kaikilla nyt tutkituilla henkilöillä on Y-kromosomin DNA:ssa pistemutaatio N-Z4998, mikä on muodostunut ajanlaskumme alun aikoihin. Siitä joukosta on lähtöisin ne henkilöt, jonka jälkeläisiä Väänäset ovat. Herää kysymys ovatko henkilöt sukulaisia keskenään, jos yhteinen esi-isä on 2000 vuoden takana?

DNA-avusteinen sukututkimus on osoittanut kykynsä ja antanut mahdollisuudet aivan uuteen sukututkimuksen kenttään. Nyt kuvattujen tulosten jatkoanalysointi saattaa vielä avata uusia näkökulmia sukuhaarojen olemukseen. Mutta se kaikki edellyttää hyvää ja perusteellista dokumenttien tutkimista perinteiseen tapaan.

DNA-tutkimuksen käsitteistä myös

Suomen Sukututkimusseura:
<https://www.genealogia.fi/geneettinen-sukututkimus>

Väänästen sukupuu 29 / 2021 s. 70–
DNA-avusteinen sukututkimus

Seikkailua haploryhmien seassa

Pertti Väänänen

Geneettisessä sukututkimuksessa törmää hyvin pian haploryhmiin, joiden nimet näyttävät olevan vailla mitään systeemiä. Tässä keron kokemuksistani haploryhmien parissa seikkaillessani.

YDNA-määrittäminen johti haploryhmiin

Nykyään elävien miesten isälinjoja (YDNA) seuraamalla on päästy (periaatteessa) yhteiseen kantaisään: tämä geneettinen Aatami on elänyt Afrikassa yli 60.000 vuotta sitten. Aatamista lähteviä geneettisiä sukuhaaroja nimitetään haploryhmiksi. Päähaarat on nimetty kirjaimilla ja alahaarat nimetään sen mutaation nimellä, mikä aiheuttaa uuden haaran (kirjainyhdistelmä ja numeroita). Esimerkiksi N-Y22104 on päähaaran N haploryhmä, joka eroaa omasta viimeisestä alahaarastaan lisäksi mutaatiolla Y22104. Uusia alahaaroja määritetään ja nimetään sitä mukaa kun tutkimustieto lisääntyy eli testattujen näytteiden lukumäärä kasvaa ja löytyy lisää SNP-markkereita. Haploryhmien määrittelyssä on ollut mukana myös ”muinaisdna:ta”, kun sitä on pystytty eristämään hautalöytöjen luista.

Haploryhmät määritellään tiettyjen, riittävän selvien ja pysyvien pistemutaatioiden eli SNP-markkereiden mukaan.

Pistemutaatiossa DNA-ketjun yksi emäs on vaihtunut toiseksi. Haploryhmän nimi on sen muodostaneen pistemutaation koodi.

YDNA:n mutaatioiden muodostumisajankohdat on pystytty määrittämään, ja sillä perusteella voidaan rakentaa haploryhmän sisäinen historiaketju aikajärjestykseen. Voidaan myös arvioida sukuhaarojen jakautumisen hetkiä.

Kun mutaatio syntyy, se tapahtuu yhdelle henkilölle, mutta se periytyy hänen pojilleen ja pojanpojilleen ja edelleen miespuolisille jälkeläisille. Mutaatiot jäävät osaksi yksilön haploryhmää. Haploryhmä määrittää yksilön tarkan paikan ihmisen isälinjaisessa sukupuussa. Haploryhmä voidaan määrittää hyvinkin tarkkaan, parhaimmillaan niin pienelle oksalle, ettei sillä ole kuin muutama henkilö.

Haploryhmä kehittyy eteenpäin ja tarkentuu, kun useampia näytteitä on testattu. Esimerkiksi Puiroolahden näytteen haploryhmä vuonna 2016 oli N-Y66878, mutta kun 5 vuotta myöhemmin katsoin tilannetta Puiroolahden näytteen tieto haploryhmästä oli kehittynyt ja uusi nimitys oli N-Y66410. Aikaisempi N-Y66878 sisältyy uuden haploryhmän historiaketjuun.

FTDNA-laboratoriosta näytteen tulos saadaan haploryhmän nimenä.

Sukuhaara	ajankohta milloin mutaatio (SNP) on muodostunut							haploryhmän syntyvuosi
	n.v.200	n.v.600	n.v.1100	n.v.1300	n.v.1300	n.v.1500	n.v.1700	
Puiroolahti	N-Z4998	N-Y19097	N-Y22104	N-FT47399	N-FT255272	N-Y66878	N-Y66410	n.v. 1700
Kehvo	N-Z4998	N-Y19097	N-Y22104	N-FT47399	N-FT255272	N-Y66878		n.v.1500
Reittiö	N-Z4998	N-Y19097	N-Y22104	N-FT47399	N-FT255272	N-Y66878	N-Z5527	n.v. 1600
Hirvimäki	N-Z4998	N-Y19097	N-Y22104	N-FT47399	N-FT255272	N-Y66878		n.v.1500
Varpanen	N-Z4998	N-Y19097	N-Y22104	N-FT47399	N-FT255272	N-Y66878		n.v.1500
Ilomantsi	N-Z4998	N-Y19097	N-Y22104	N-FT47399	N-FTB83418			n.v. 1300
Mulo	N-Z4998	N-Y19097	N-Y22104	N-FT47399				n.v. 1300
Mulo	N-Z4998	N-Y19097	N-Y22104	N-FT47399	N-FTB83418	N-FTB93590		n.v. 1700
Mulo	N-Z4998	N-Y19097	N-Y22104	N-FT47399	N-FTB83418	N-FTB93590		n.v. 1700
Ristiina	N-Z4998	N-CTS3223	N-Z5894	N-YP1141	N-Z34986	N-Z34987	N-BY77802	n.v. 1600
Juva	N-Z4998	N-CTS3223	N-Z5892	N-BY22137	N-CTS4213	N-FT56672		n.v. 1400

Kuva 1. Eräiden sukuhaarojen haploryhmien mutaatiohistoria. Sukuhaaran haploryhmä on ympäröity ja haploryhmää edeltävät mutaatiot on merkitty sarakkeisiin aikajärjestyksessä. Kaavion ylimmällä rivillä on sarakkeiden ajankohtien aika-arviot ja oikeassa reunassa on haploryhmän arvioitu syntymisaika.

Huom! Haploryhmien nimet on oman rivinsä viimeisenä, eivät ylimmän rivin ajankohtien mukaisesti. Haploryhmien syntymäajat ovat oikean reunan sarakkeessa.

Mutta FTDNA:n Finland DNA-projektin avulla päästään syvemmälle näytteen ominaisuuksiin. Haploryhmän muodostaneet mutaatiot ovat listana nimen perässä. Näiden aikaisempien mutaatioiden avulla voidaan seurata YDNA-ketjun kehitystä aina 6000 vuotta taaksepäin. Esimerkiksi Kehvon haploryhmän N-Y66878 takana on 16 mutaation jono, mikä ulottuu taaksepäin aikaan noin 4000 vuotta ennen ajanlaskumme alkua.

Geneettisessä sukututkimuksessa on kuitenkin hyvä muistaa, että isä- ja

poikahaplon väli voi olla useampiakin sukupolvia, koska voi mennä montakin sukupolvea niin, ettei uusia SNP-mutaatioita tapahdu isien ja poikien välillä. Näin ollen YDNA-testillä ei välttämättä pystytä erottamaan, onko mukana isä, pojanpoika, isoisä tai setä.

Kuvassa 1 on sukuhaarat järjestetty niin, että samat mutaatiot ovat sarakkeittain samalla kohtaa. Kaaviosta näkee mutaatioiden kehittyvän joskus eri suuntiin samasta lähtökohdista. Tästä on myös mahdollista arvioida, milloin sukuhaarat erosivat toisistaan.



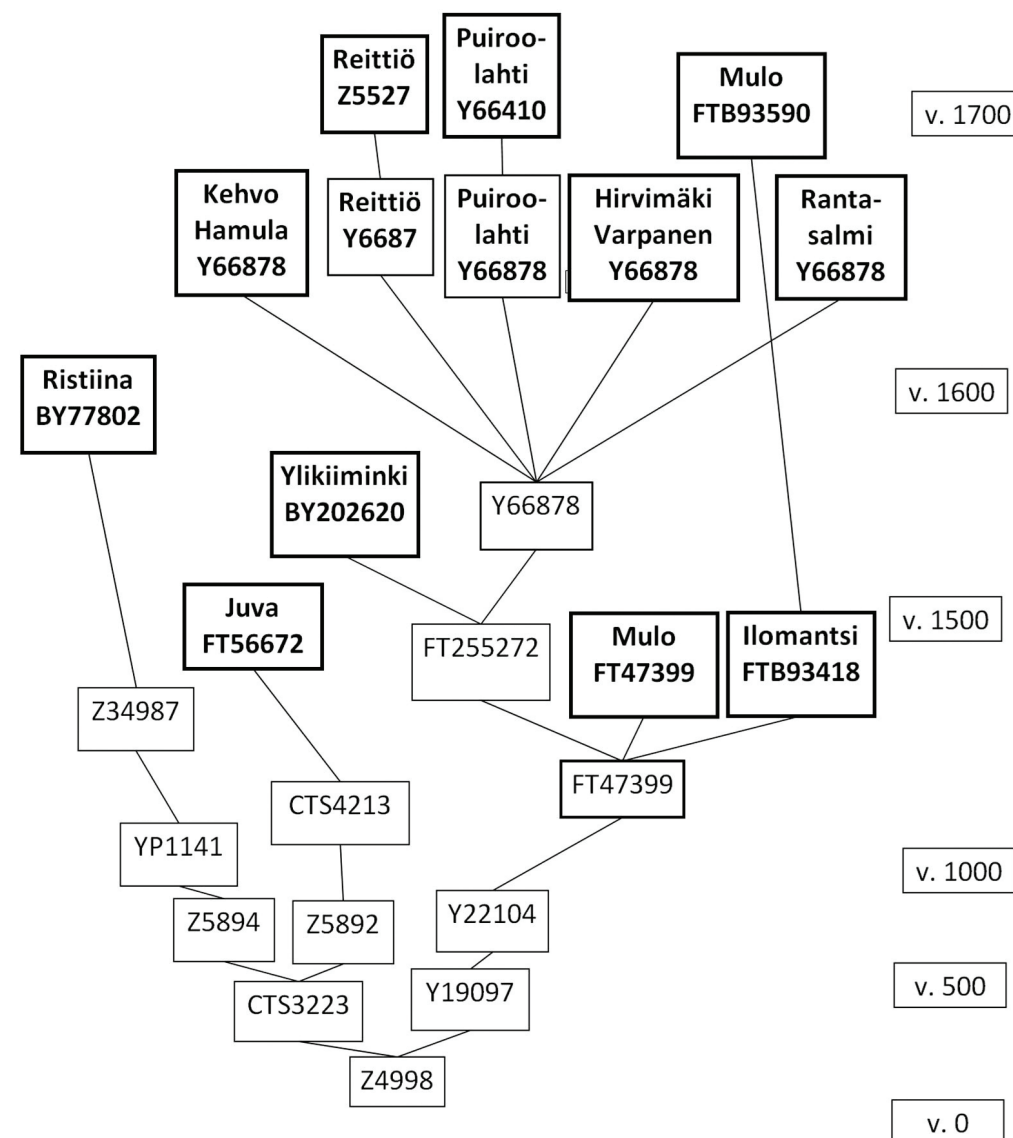
Pohjoiskarjalaiset talot sijaitsivat usein vaaramaisemissa, kuten myös Kolin Nuutila. (Nuutilan Väänäs-miniän ja emännän, Kontiolahdelta saapuneen Nelly Nuutisen elämästä kerrottiin Sukupuussa nro 22.) – Kuva Kalevi Väänäsen arkistosta.

Väänäs-esimerkkejä

Esimerkkinä siitä, miten haploryhmän historiatietoja voi käyttää hyödyksi, olkoon Pohjois-Karjalan neljä näytettä. Näyttää siltä, että Pohjois-Karjalan haploryhmien yhteinen mutaatio N-FT47399 kehittyi ”Esi-Ollille” 1300-1400-luvulla. Hänen jälkeläisistä yksi – olkoon hänkin Olli – lähti Hammaslahdelle ja joku pojanpojista päätyi muutama sukupolvi myöhemmin Muloon. Mulon miehelle ja jälkipolville jäi haploryhmäksi tuo N-FT47399. Myös yksi ”Esi-Ollin” veljistä, jolla oli myös haploryhmä N-FT47399, lähti Pohjois-Karjalaan ja sai heti kohta YDNAhan mutaation N-FTB83418.

Hänen jälkeläisiään on Ilomantsissa ja Mulossa. Joku pojanpojista sai 1700-luvun paikkeilla muodostuneen N-FTB93590 mutaation. Kun nämä haploryhmät asetetaan arkistotiedon pohjalta rakennetun sukupuun päälle, voidaan päätellä sukuhaarojen oikeellisuus.

Kun pääsee haploryhmän ”sisälle”, sen hyödyllisyys tulee nopeasti ilmi. Vaikka vanhat aikamääreet voivat poiketa aikaisemmin saadusta tuloksesta paljonkin, haploryhmät tulevat usein dokumentoidulle ajanjaksolle. Silloin haploryhmien historiatiedot auttavat päättämään sukulinjauksen tapahtumat ajassa taaksepäin.



Kuva 2. Haploryhmien kehittyminen ajan kuluessa ja haploryhmien suhde toisiin haploryhmiin. Mutaatioiden sijainti toisiinsa nähden on likimääräinen, muttei sattumanvarainen. Ne on paikoitettu tämänhetkisen tiedon mukaan suhteessa toisiinsa. Kuvan oikeassa reunassa on mainittu vuosisatoja, mutta aika-akseli on enemmän suuntaa antava.

Kurolanlahden Väänäset on erilainen sukukirja

Eeva-Riitta Piispanen

Väänästen sukuseuran uusimman sukukirjan tekijät olivat huojentuneita ja hymyssä suin julkistamistilaisuudessa Siilinjärven kirjastossa heinäkuun 5. päivänä 2022.

Lea Väänänen, Maria Leena ja Matti Ketola, Taito Tarvainen ja Annikki Vuoti kertoivat kymmenen vuoden urakan olleen etupäässä hauska. Kirjaa oli tekemässä myös Kari Väänänen, jota saamme kiittää erityisesti kuvatäydennyksistä.

Sukututkimus on pitkäjänteistä puuhaa eikä tutkimustulosten julkaiseminen kirjana ole mikään pikaprojekti. Väänäset on hyvin tutkittu suku ja se on Pertti Väänäsen ansiota. Nyt julkaistu *Kurolanlahden Väänäset* -kirja on hyötynyt Pertin johdolla tehdystä sukututkimuksesta ja hänen aiemmin kirjoittamista teksteistä. – Sukututkimus ei pääty koskaan, sanoi Pertti julkistamistilaisuudessa. – Suku jatkuu ja tieto lisääntyy koko ajan. On tavallista, että tiedot ovat peräisin aiemmista julkaisuista, hän jatkoi.

Julkistamistilaisuudessa Pertti korosti, että sukukirjan tekeminen on joukkuepeliä. Tekijäjoukon on yhdessä kirkastettava päämäärä ja kuljettava

johdonmukaisesti sitä kohti. *Kurolanlahden Väänäset* -kirjan tekijät kertoivat ottaneensa omia vapauksia, eikä tämä työskentelytapa jäänyt Pertiltä huomaamatta. Yksi ero muihin Väänästen sukukirjoihin on alkuperäisten, usein ruotsinkielisten, kastenimien säilyttäminen kirkonkirjojen mukaisessa muodossa sen sijaan että ne olisi suomennettu. Pulmatilanteissa otettiin käyttöön nimi, joka yleisimmin löytyi eri lähteistä. Toinen ero aiempiin sukukirjoihin verrattuna on perhekuntien pitäminen yhdessä linjassa: lapset löytyvät vanhempiensa ja esivanhempiensa alta niin pitkälle kuin sukupolvia löytyy.

Kirjan päätoimittaja Lea Väänänen kertoi, että edellä kerrottu toisinajattelu oli tämän työryhmän tietoinen valinta. Lea itse ei varsinaisesti kuulu Kurolanlahden sukuhaaraan, mutta innostui kirja projektista sukuseuran tilaisuuksissa. Lea piti tiukasti langat käsissään ja torjui taitavasti projektin rönsyilyä.

Kurolanlahden Väänästen sukuhaara alkaa Hans Väänäsestä, joka syntyi vuonna 1671 Pulkonlahdessa. Tekijät vastasivat hänestä eteenpäin kukin omasta lähisukuhaarastaan ja siihen kuuluvien ihmisten tiedoista. Lea Väänänen vastasi aineiston kokonaisuudesta



Siilinjärven kirjasto oli hyvä julkistuspaikka. Keskellä kirjan "päätoimittaja" Lea Väänänen.

ja toimittamisesta kirjaksi. Kirjan tekemisessä henkeä piti yllä Maria Leena Ketola, joka kertoi projektin aikana monissa sukuseuran tilaisuuksissa vakuutaneensa, että kirja valmistuu noin kahden vuoden kuluttua. Tämä ajatus piti kirjan valmistumisen tavoitteen hengissä, toisaalta riittävän lähellä, toisaalta helpottavan matkan päässä.

Kirja kertoo Kurolanlahden, Tavinsalmen, Käärmelähdän ja Maaningan seudun Väänäsestä. Pertti Väänänen kertoi Kurolanlahden olleen aikoinaan

eräänlainen läpikulkupaikka, josta vuoroin lähdettiin ja jonne tultiin syistä, joita voimme nykyisin päätellä ja arvailla historiallisten tapahtumien valossa. Nälähädet, taudit ja sodat säätelivät ihmisten elämää ja elintilaa menneiden vuosisatojen aikana. Myös perimysjärjestys poikkesi nykyisestä: Erityisesti 1900-luvulle tultaessa talo jäi yleensä vanhimmalle pojalle ja muut sisarukset muuttivat muualle.

Yksi merkittävästi koko Pohjois-Savon ja Maaningan lähiseutujen syrjäisiin



Iloinen työryhmä sekä vas. merkkipäivän kunniaksi kukitettu Sinikka Aaltonen. Hänen vieressään Pertti Väänänen, Lea Väänänen, Maria Leena Ketola, Annikki Vuoti, Taito Tarvainen ja Matti Ketola.

ja rauhallisiin oloihin vaikuttanut kriisi oli Suomen Sota 1808-09. Asiaa on tarkoituksellisesti käsitelty tässä kirjassa noin 30 sivun verran. Tämän osuuden kirjasta on kirjoittanut Matti Ketola, joka kehottaa lukijoita kuvittelemaan, miten rauhalliset olot dramaattisesti muuttuivat 23.2.1808, kun Venäjä tuli noin kahden tuhannen miehen voimin käymään sota Pohjois-Savon syrjäisille seuduille.

Kiinnostus sukututkimukseen herää tyypillisesti myöhemmässä keski-iässä. Taito Tarvainen kertoi kiinnostuneensa Väänäs-juuristaan äitinsä kuoltua vuonna 2005. Kirjailijana Annikki Vuoti oli tiiviisti mukana kirjan tekstien tuottamisessa ja toimittamisessa. Hiljattain

90 vuotta täyttänyt Annikki kertoi tehneensä sukututkimusta jo vuosikymmenien ajan ja pitävänsä sitä edelleen kiehtovana harrastuksena.

Kirjan kannessa on kuva kauniista Maaningan kirkosta. Kovien kokemusten ja siunattujen aikojen vuorottelu on tehnyt siitä tärkeän paikan alueen Väänäsille. Julkistamistilaisuudessa huojentuneet kirjan tekijät jakoivat toisilleen kiitoksen sanoja ja lahjoja. Moni lähti kotiin Talvisodan leipä kainalossa.

Kirjaa saa tilata 30 € jäsenhintaan (muille 40 €) osoitteesta vaanastensukuseura@gmail.com.

Mahdollisia korjauksia vastaanottaa Lea Väänänen, leavaan@gmail.com.

Sukututkimus on kiinnostavaa, tervetuloa

Sukututkijan tunnelmia kirjan jälkeen

Kun aloitin sukututkimuksen, ei ihan ensimmäisenä tullut mieleeni, että kirjoitan aiheesta kirjan. Enkä siihen olisi yksin halunnutkaan ryhtyä, mutta porukassa kaikki on mukavampaa.

Kurolanlahden kirjan synnyttäminen kesti vuosia. Lähdimme porukalla hitaasti liikkeelle tutkimalla olemassa olevaa tietoa 1600-luvulla syntyneen Hans (Hannu) Väänäsen jälkeläisistä. Tietoahan löytyi sekä sukuseuralta että useammalta sukututkimusta harrastavalta suvun jälkeläiseltä. Mutta, kaikki tieto ei ollut yhtenevää, sekä nimet että syntymäajat ja erilaiset elämään kuuluvat tiedot vaihtelivat. Alkoi pitkä taival tietojen tarkistamisesta eri lähteistä. Kirkonkirjat, henkikirjat, erilaiset ammattiluettelot, paikallishistoriat, tuomiokirjat, erilaiset arkistojen salat sekä kymmenet erilaiset julkaisut tulivat tutuiksi matkan varrella. Ja todentotta, nimet ja päivämäärät vaihtelivat eri lähteissä. Huolimaton pappi, huono käsiala tai tietojen kirjaaminen ulkomuistista tekee tutkimisen haasteelliseksi, mutta toki mielenkiintoiseksi.

Elossa olevien sukupolvien tietojen kysely ja vastausten saaminen on aina myös oma projektinsa. Yhteystietojen löytymisen jälkeen pitää saada vastauksia kysymyksiin ja tarinoita omista

sukulaisista. Kaikki eivät halua tietojaan antaa tai antavat niitä rajallisesti. Tietenkin toivomme aina saavamme lisäksi runsaasti valokuvia. Vanhat kuvat ovat epäselviä, osin rikkiinäisiä ja tieto kuvissa olevista henkilöistä on vajavaista. Uuden sukupolven haaste taas on kännykkäkuvat. Kuvat katoavat puhelimen vaihdon myötä eikä niiden painolaatu ole aina sitä parasta mahdollista. Silti rakastan kuvia. Ne luovat ajankuvaa oman aikakautensa vaatetuksella, kampauksilla ja ympäristöllään. Kuvat herättävät muistoja ja elävöittävät tarinoita.

Kirjaan tulevat muut tarinat syntyvät sukutaulujen myötä. Jotta lukija ymmärtäisi nimettyjen henkilöiden eloa ja oloa, on kirjaan kerätty tietoa mm. sairauksista ja sodista, ne ovat vaikuttaneet voimakkaasti ihmisten olemiseen kautta historian. Me keskityimme erityisesti Suomen sodan aikaan 1808–1809 ja sen taustoihin. Tieto ei siirry itsestään kirjaan, jälleen oli luettava erilaisia lähteitä ja koottava tietoa. Onneksi porukalla tehdessä löytyy osajia eri aiheisiin.

Vaikea on tehdä päätös, että tämä oli nyt tässä, koska aina löytyy lisää kiinnostavaa tutkittavaa, uusia polkuja ja sukujen salaisuuksia. Kun materiaali on kasassa, on yhdistettävä tekstit ja kuvat järkeväksi kokonaisuudeksi. Mitä tietoja käytetään ja miten asiat esitetään? Sitten alkaa hurja ja mielestäni aika rasittavakin

vaihe, jossa tietoja oikoluetaan ja tarkistetaan, että kaikki on paikallaan. Ja silti jää aina virheitä.

Kirjan tekeminen on mielenkiintoista. Välillä menneisyys ottaa valtaansa ja tutkin innokkaana erilaisia lähteitä yötä myöten. Uuden tiedon löytäminen on valtava onnen tunne, varsinkin jos se johtaa pidemmän ketjun aukeamiseen. Aina ei kuitenkaan jaksa ja hetkittäin menee runsaastikin aikaa, ettei työhön koske lainkaan. Varsinkin, jos huomaa olleensa väärillä jäljillä. Kaikesta huolimatta sukututkimus vie mennessään

eikä se pääty kirjan valmistumiseen. Onneksi.

Sukututkimus harrastuksena jatkuu edelleen. Jos haluat kommentoida tai kertoa mukavia sukuusi liittyviä tarinoita, ole rohkeasti yhteydessä, meitä Väänäs-sukujen tutkijoita on monta ja olemme kiinnostuneita kaikista tarinoista ja johtolangoista. Rakennetaan tarinaa yhdessä sukuseuran tilaisuuksissa.

Lea Väänänen

lea.vaananen@selry.fi

Oletko utelias? Tule mukaan sukututkimustoimintaan

Omien sukujuurien selvittäminen on monille tärkein syy tulla mukaan sukuseuran toimintaan. Matkaa omille sukujuurille tasoittaa sukuseuran piirissä toimivien sukututkijoiden ahkera joukko. Monissa yhteyksissä onkin lausuttu ääneen, että Väänäset on hyvin tutkittu suku. Sukuseura on ollut onnekas saatuaan sukututkimusta johtamaan, tekemään ja rohkaisemaan sellaiset tekijät kuin Pertti Väänänen, Kalevi Väänänen ja Kalervo Väänänen.

Panostus sukututkimukseen on viimeisen kymmenen vuoden aikana konkretisoitunut sukukirjojen julkaisemisessa, joita on ollut tekemässä koko joukko Väänäsiä eri sukuhaaroista. Kun sukukirjoista viimeisin, *Kurolanlahden Väänäset*, julkaistiin heinäkuussa 2022, Väänästen sukututkimuksen uranuurtaja Pertti Väänänen totesi, että

sukututkimus ei valmistu koskaan.

Sukututkimus on sukuseuratoiminnan kulmakivi. Tarvitsemme uutta tutkimusvoimaa, jotta Väänäset edelleenkin saavat selvää omista juuristaan. Haluamme olla sukuseura, joka pystyy tutkimuksen nojalla antamaan Väänäsillemme vastauksia näiden sukuyhteyksistä tulevaisuudessakin.

Tule mukaan sukututkimustoimintaan. Tarjolla on tehtäviä uteliaasta tiedonhankkijasta aina tutkijajoukon johtamiseen asti. Uusista yhteyksistä on hyötyä niin aloittelijalle kuin pidempään sukututkimusta tehneelle. Ovi on auki, ota yhteyttä, tervetuloa!

Eeva-Riitta Piispanen

eevis@piispanen.fi, 0400 478 016
tai vaanastensukuseura@gmail.com

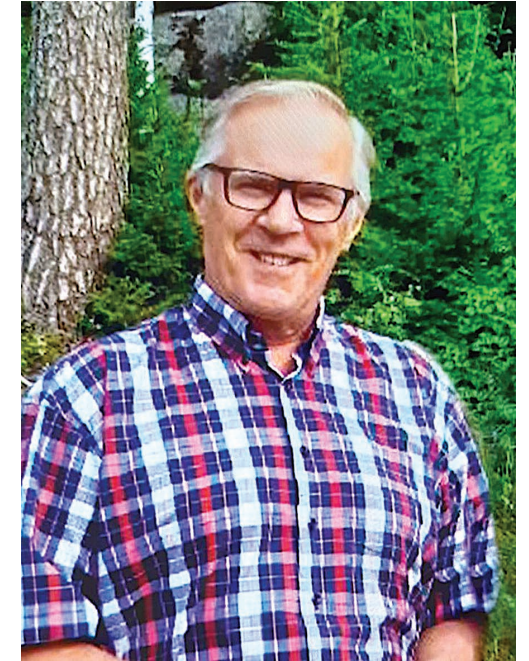
Martti Väänänen in memoriam

Siilinjärveläinen Martti Väänänen on kuollut. Hän oli syntynyt 17.2.1951 ja oli kuollessaan 71-vuotias. Martti Väänänen menehtyi nopeasti edenneeseen vakavaan sairauteen 9.9.2022.

Martti Väänänen syntyi Haapalahti-Uusitalon tilalle viisilapsisen perheen kolmantena poikana. Hänellä oli kaksi vanhempaa veljeä, Juhani ja Eero. Hänen jälkeensä perheeseen syntyi vielä kaksi tytärtä, Leena ja Liisa. Martti Väänänen kuului Väänästen suvun Puiroolahden sukuhaaraan. Hän teki elämäntyönsä Siilinjärven Kehvolla Haapalahti-Uusitalon tilan 13. isäntänä isänsä Aarre J. Väänäsen jälkeen.

Martti Väänänen kävi kansakoulun ja keskikoulun Siilinjärvellä, jonka jälkeen hän opiskeli Toivalan metsäkoulussa. Armeijassa hän oli Riihimäen viestirykmentissä, josta kotiutui reserviin alikersanttina. Maatalouden opinnot Martti suoritti maamieskoulussa Muuruvedellä ja Mustialassa maanviljelijäopistossa, josta valmistui maatalousteknikoksi vuonna 1976. Tämän jälkeen Martti Väänänen työskenteli kotitilallaan Haapalahdessa Aarre J. Väänäsen isännöidyn aikana vuoteen 1986, jonka jälkeen Martti toimi Haapalahti-Uusitalon isäntänä vuoteen 2007 asti. Vuonna 2007 sukupolvenvaihdoksen myötä tila siirtyi Martti Väänäsen pojalle Antti Väänäselä.

Sukutilan hoidossa Martti oli perinteitä kunnioittava. Hän ymmärsi sukutilan pitkän historian mukanaan tuomat



velvoitteet ja perinteet. Martti Väänäsen isännöidyn aikana tilalla toteutettiin monia merkittäviä uudistuksia. Hänen aikanaan tilalla aloitettiin monien uusien viljelykasvien viljely ja luovuttiin karjataloudesta. Metsien hoidosta Martti oli erityisen kiinnostunut. Hän piti kunnia-asianaan hoitaa metsät ajoissa ja siten turvata metsien hyvä tuottokyky seuraaville sukupolville.

Maatilan hoidon lisäksi Martti Väänänen toimi monissa maa- ja metsätalouden luottamustoimissa ja osuuskunnissa. Vapaa-ajallaan Martti toimi aktiivisesti muutamissa vapaa-ajan järjestöissä kuten Lions Club Sandelsissa, Kuopion Klubissa sekä Tomperin metsästys- ja kalastusseurassa. Hän toimi myös useiden vuosien ajan Väänästen



Haapalahden Väänäsiä vanhan parin Aarre J. ja Pirkko Väänäsen ympärillä vuonna 1998. Kaija ja Martti takana keskellä. Kuva näkyy videolla, jonka Mari Väänänen kesällä nauhoitti sedästään osana sukuseuran dokumentointiprojektia.

– Oli sentään hyvä, että Martin omaa sukukerrontaa saatiin talteen ennen sairauden varjoa, todettiin sukuseuran hallituksessa yllättävän suru-uutisen saavuttua.

Esimies Pentti ja kunniajäsenet Pekka Väänänen ja Heikki Väänänen kunnioittivat sukuseuran puolesta Martti Väänäsen muistoa siunaustilaisuudessa Siilinjärven kirkossa 1.10.2022.

sukuseuran hallinnossa. Omien sukujuurien ja tilan historian tutkiminen oli Martille mieleistä.

Martin eläkepäiviin toivat paljon viikkoja viisi lastenlasta, joiden kanssa hän vietti paljon aikaansa. Kallaveden rannalla sijaitseva mummola onkin ollut

lastenlapsille suosittu vierailupaikka.

Marttia jäivät kaipaamaan puoliso Kaija, lapset Antti ja Olli-Matti perheen sekä muut sukulaiset ja ystävät.

Antti Väänänen

Martti Väänäsen poika Haapalahdesta

Säveltäjä Kari Tikka 1946–2022

Lokakuussa edesmennyt kapellimestari ja säveltäjä Kari Tikka on kirjattu *Kurolanlahden Väänäset* -sukukirjaan tyttärenpoikana Kaarlo Fredrik Kasuriselle ja Miina Kasuriselle (os. Väänänen Jynkänniemestä). Kasurila sijaitsee Siilinjärvellä, ja talosta on osallistuttu Väänästen

sukuseuran toimintaan. Siilinjärvi oli myös Kari Tikan syntymäpaikka.

Kari Tikka muistetaan varsinkin oopperoiden ja hengellisen musiikin säveltäjänä. Erityisen tunnettu ja rakastettu on Armolaulu, jonka Tikka sävelsi Raamatun Efesolaiskirjeen tekstiin.

Että hoijettais sitä leiviskee. – Merkillepantavia Väänäsiä

Sukututkimuksen mukanaan tuomaa tietoa

Heikki Väänänen – kellotapulien rakentaja

Outi Pyymäki – Asta Niveri

Sukuseuran huhtikuuisessa vuosikokouksessa Oulussa osuimminä, Outi, istumaan samaan pöytään nykyisin tamperelaisen, mutta Ylikiimingistä syntyisin (käynyt Oulussa syntymässä) olevan Asta Niverin kanssa. Puheeksi tuli Astan kiehtova, mittava projekti: esi-setä Heikki Väänäsen (1724–1783) rakentamien, säilyneiden kellotapulien valokuvaaminen pitkin Pohjois-Suomea. Väänästen sukupuu pyysi aiheesta alkukatsausta.

Asta Niveri on kirkonrakennusmestari Heikki Väänäsen vanhemman veljen Tapanin (s. 1753) alenevan polven edustaja. Hän on tehnyt mittavan työn selvitellessään ja kuvatessaan näitä kellotapuleita. Kaikki vielä olemassa olevat tapulit ovat kuvina ja Asta Niveri on myös kirjoittanut kaikista tiedot käsi-kirjoitukseksi, joka on valmistumassa.

Tämän tekstin tiedot ja kuvat on koottu käsi-kirjoituksesta ja Astan haastattelusta. Astan äidin isä on ollut korvaamaton Väänästen perinnetiedon välittäjä. Astan vanhin veli on jo yli 90-vuotias ja on ollut aina kiinnostunut Ukon tarinoista ja on välittänyt niitä edelleen.



Kemijärven kellotapuli

”Kirkon ne poltti, mutta tapulia eivät saaneet edes nurin.”

Kemijärven kellotapuli, kuva Asta Niveri



Asta Niveri (vas.) ja hänen sisarentyttärensä Tuula Raninen Maikkulassa. Myös Tuula on ollut osallisena tapuliaineiston käsittelyssä.

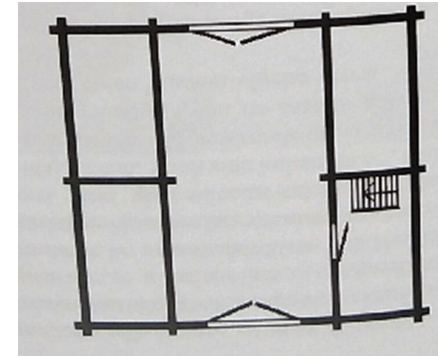
Heikki Väänänen syntyi 8.7.1724 Ylikiimingin Karahkan kylässä Tapani Heikinpoika Väänäselä (s. 1689) ja vaimolleen Margareta Mikontytär Hiltuselle (s. 1689). Suvussa olevan perimätiedon mukaan Väänäset olivat tulleet Ylikiiminkiin jo 1500-luvulla Savosta, Rautalammilta. Ensimmäinen uudisasukas näillä seuduilla on silloin ollut myös Heikki Väänänen nimeltään. Hänestä löytyy merkintä verotettavien luettelosta.

Kirvesmies ja maanviljelijä Heikki Väänänen avioitui 1753 Oulunsuusta kotoisin olleen Margareta Jaakontytär Suorsan (s. 1727) kanssa. Tietojen mukaan heille syntyi kuusi lasta, kolme poikaa ja kolme tytärtä, joista yksi kuoli jo pienenä. Hän asui koko elämänsä Karahkan kylässä perheineen. Kellotapuleita hän rakensi vuoteen 1783 asti ja kuoli 1789 kotikylässään 65-vuotiaana.

Perimätiedon mukaan Heikki oli

saanut vaikutteita Oulun kirkon kellotapulista ja jalosti tätä tyyliä edelleen. Hänen tapuleitaan on sanottu pohjalaiseksi renessanssitapuli-tyyliksi. ”Rakennusmestarina ja suunnittelijana hänestä kehittyi vuosien kuluessa ehdoton mestari. Hänen tapulirakenteissaan ilmenee harvinainen taituruus, muotojen sopusuhtaisuus, kattorakenteiden taipuisuus ja ilmavuus, huipun keveys ja sisäänkäyntikaaren kauneus.” Lainausta on Assar Väänäsen teoksesta *Pohjan kansaa*. Kuvaus on jonkun taidehistorioitsijan luonnehdinta Heikki Väänäsen tapuleista. Heikki Väänänen keskittyi lähinnä tapuleihin, mutta ainakin yksi kirkko on hänen rakentamansa.

Tapuleiden pohjapiirros oli aina samanlainen. Mitat poikkesivat vähän eri kohteissa, mutta olivat silti lähes samankokoisia. Vaikka tapulit muistuttavat toisiaan, monissa on ainutlaatuisia yksityiskohtia.



Heikki Väänäsen rakentamia tapuleita on vielä useita alkuperäisessä käytössä. Joidenkin käyttötarkoitus on muuttunut ja joitakin on tuhoutunut tai purettu. On myös todisteita siitä, että ainakin Utajärven kirkon rakentamiseen Heikki on osallistunut. Hänen työkohteensa olivat Oulun seudulla suhteellisen lähellä kotia, Ylikiimingin Karahkan Väänälää. Taitavan rakentajan maine oli kiirinyt kauemmaksikin ja Etelä-Lapissa on myös hänen kätensä jälkiä. Talon pitoon Karahkassa osallistuivat veljekset yhdessä, joten Heikin oli mahdollista kulkea rakennusmestarina joskus melko kaukanakin kotoa.

Käytössä vieläkin yli 250 vuotta valmistumisen jälkeen

Haukiputaan kappeli on valmistunut 1751. Heikki Väänänen kutsuttiin rakennusmestariksi. Lupa uuden kellotapulien rakentamiseksi saatiin alkuvuodesta ja jo syksyllä tapuli oli käytössä. Tämä lienee ensimmäinen tapuli, jossa Heikki oli jo rakennusmestarina.

Muhoksen kirkontornin uusimiseen Heikki osallistui 1757.

Pudasjärven kirkon kellotapuli valmistui 1761 ja on edelleen käytössä.



Haukiputaan tapuli on nelikulmainen ja siinä on neljä kammaria, kaksi kummallakin puolella läpikäytävää. Rakennus on 21 metriä korkea ja kultakin sivultaan 8,32 metriä. Vasemmalla seinässä on pieni ruutuikkuna siinä sivukomerossa, josta portaat nousevat ylös. Tapuli on laudoitettu 1874 ja maalattu alun perin keltaiseksi. (Kuva ja teksti Asta Niveri)



Pudasjärven kellotapulien maalaukset teki Mikael Toppelius 1765-66. Ne on konservoitu 2008. Kellotapuli poikkeaa muista Heikin tapuleista näiden kuvien ja muotojen takia. Kuva Asta Niveri.



Utajärven kirkko ja tapuli. Kuva Asta Niveri

Utajärven kirkko 1762 ja kellotapuli 1764.

Simon kirkon kellotapuli 1773. Käytössä edelleen.

Kemijärven kirkon kellotapuli 1774. Edelleen käytössä. Kirkkorakennus tuhoutui saksalaisten perääntyessä, mutta tapuli jäi pystyyn odottamaan evakosta palaavia (kuva tekstin alussa).

Kiimingin kirkon kellotapuli 1777. Tapulin rakentajasta ei olla yksimielisiä. Kirkon pitäjänpöytäkirjassa 1779 mainitaan rakentajaksi Paso. Tapuli on kuitenkin aivan Väänäsen mallin mukaan tehty. On edelleen käytössä.

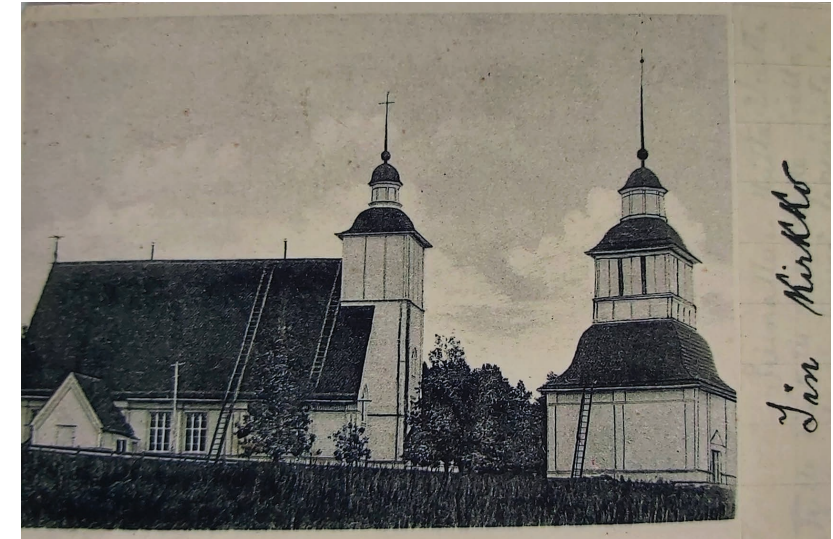
Kempeleen vanhan kirkon tapuli 1768-69. Käytössä edelleen. Kempeleen vanhaa kirkkoa korjattiin 1783 ja tähän työhön kutsuttiin Heikki Väänänen.

Tulipalossa tuhoutuneita

Iin kirkon tapulin Heikki rakensi 1753-54. Tiettävästi tämä oli hänen toinen rakennuskohteensa rakennusmestarina.

Iin tapulissa on kolmion muotoinen oviportaalikuvio, jota ei ole muissa hänen rakentamissaan olemassa olevissa tapuleissa eikä niissäkään, joista on jäljellä vain kuvat. Kuvassa näkyy myös kirkon torni, jonka Heikki on tiettävästi ollut rakentamassa 1758. Iin kirkko ja tapuli tuhoutuivat salaman sytyttämässä tulipalossa vuonna 1942.

Hailuodossa on ollut myös Väänäsen rakentama vanhan kirkon kellotapuli. Se rakennettiin 1760 ja tuhoutui tuhopoltossa elokuussa 1968. Muodoltaan se oli samanlainen kuin muutkin hänen rakentamansa.



Kuva on Oulun maakunta-arkisto/Mauri Juhana Kokon arkisto. Tähän julkaisuun kuva on kopioitu Asta Niverin kokoelmasta.

Sodan jalkoihin jääneitä

Kuusamon vanhan kirkon kellotapuli 1759, tuhoutui saksalaisten joukkojen perääntyessä syyskuussa 1944.

Rovaniemen vanhan kirkon kellotapuli 1765. Tuhoutui 1944 saksalaisten joukkojen perääntyessä.

Muista syistä puretut

Oulunsalon uhrikirkon kellotapuli (1756) oli käytössä vain vajaan 100 vuotta, kun se purettiin. Hirsiiä käytettiin pappilan korjaukseen.

Tyrnävän vanhan kirkon tapuli 1762. Purettiin 1872 ja hirret käytettiin nykyisen kirkon rakennustarpeiksi. Uusi kirkko rakennettiin tuhopoltossa palaneen kirkon tilalle. Tapuli säästy palossa.

Kuivaniemen kirkko 1775. Purettu tammikuussa 1873. Materiaali käytetty uuden kirkon rakentamiseen.



Ylikiiimingin kellotapuli nykymuodossaan. Kuva Asta Niveri

Heikki rakensi Ylikiiimingin saarnatuvan kellotapul (1754), josta on jäljellä vielä tapulin pohjakerros. Se toimi tarkoituksessaan vuoteen 1985 jolloin kirkon uusi huoltorakennus valmistui. Tapulin alimmainen jäljelle jäänyt kerros on nyt varattu seurakunnan työkonoiden ja -välineiden säilytykseen. Tavallaan siis edelleen käytössä, mutta näyttävimmät osat on purettu.

Timo Väänänen miehistöineen meripelastajana

Syyskuussa 2022 eri uutislähteet kertoivat, että Merenkulun turvallisuuspalkinnon sai tänä vuonna M/S Midaksen miehistö, kapteeninaan Timo Väänänen (57). Toiminta Atlantilla oli esimerkillistä, mutta miten merikarhu onkaan löytänyt kotinsa Kiihtelysvaarasta?

Itse pelastustilanne tapahtui marraskuussa 2020. Midas oli lähtenyt Portugalista kohti Floridaa, kun se sai radiokutsun: Noin 150 merimailin päässä rannikolta saattaa olla laiva haaksirikossa. Kapteeni komensi laivan muutamaan suuntaa ja löysikin kaatuneen purjeveneen ja kolme ihmistä pienellä pelastuslautalla.

Pelastusveneitä ei siinä tilanteessa voitu käyttää. Miehistö ampui nuoraneittovälineellä kaksi köyttä, joista toisen pelastuslautalla olijat saivat kiinni ja sidottua lauttaan. Midaksesta kiskottiin käsin köyttä ja pelastuslauttaa laivan viereen ja sitten laskettiin maihinnoususilta, jota pitkin kaikki kolme saatiin laivan kannelle. Neljäs oli onnettomuushetkellä saanut iskun päähänsä ja hukkunut.

Epäselväksi jäi, miksi katamaraani kaatui, sillä tuulisenakin sää oli kuitenkin kohtuullinen. Mahdollisesti mereen oli pudonnut jostain rahtialuksesta kontti, johon katamaraani törmäsi.

Merenkulun turvallisuuspalkinnon myöntänyt palkintotoimikunta

arvosti erityisesti Midaksen miehistön yhteistä tehokasta toimintaa. Timo Väänänen kertoi, että ahvenanmaalainen varustamo Godby Shipping pitää huolta turvallisuudesta mm. laivoja huoltamalla ja säännöllisillä harjoituksilla. Jokaisella miehistön jäsenellä on oma tehtävänsä.

Edellinen jännittävä tapaus Timo Väänäselä sattui syyskuussa 2017. Silloin saman Godby Shippingin alus Mimer kuljetti rahtia Puerto Ricon pääkaupungin ja läheisten saarten välillä. Kun Väänänen oli lentänyt seitsemän viikon työkomennukselle San Juanin kaupunkiin, ilmeni että raju 5. luokan hurrikaani oli lähestymässä Karibian saaria. Kaikkien laivojen oli poistuttava San Juanin satamasta.

Ensiksi piti tutkia ennusteita hirmumyrskyn liikkeistä ja suunnitella pako-reitti. Väänäsen tiimi päätyi lähtemään 200 merimailin, 370 kilometrin päähän etelään, kohti Venezuelaa. Pian kuitenkin päästiin ottamaan kurssi alkuperäiseen kohteeseen, Saint Martinin saarelle. Sen kautta hurrikaani oli jo kulkenut ja näkymät olivat kaoottiset, pelottavatkin. Kun päästiin takaisin San Juaniin, kohdattiin sielläkin pahan näköistä jälkeä.

– Olen toiminut laivan päällikkönä 14 vuotta. Ei tässä hommassa oikein ole sijaa pelolle, vaikka nöyrä täytyy tietysti luonnonvoimien edessä olla, Timo Väänänen kertoi Yleisradiolle tuolloin. Nyt

päällikkökokemusta on kertynyt jo 20 ja merillä työskentelyä liki 30 vuotta.

Sukujuuret Timo Väänäselä ovat Viipurissa, missä hänen isänsä Pekka syntyi talvisodan vuonna 1939. Timon syntyessä 1965 perhe asui Turussa, mutta koulut poika kävi pääkaupunkiseudulla. Meri on ollut elämässä läsnä pienestä pitäen. Perhe mökkeili meren rannalla, laivat kiehtoivat pikku-Timoa jo varhain ja lukiokesinä hän tienasi satamassa ahtaajana.

Ylioppilastutkinnon jälkeen Timo suuntaisi kauppaopistoon ja sieltä töihin varustamon konttoriin. Oikea merielämä kuitenkin kiehtoi enemmän kuin paperityöt ja merkonomi suuntasi ruotsinkieliseen merimieskouluun Turkuun. Kansimiehenkin elämä on siis tuttua. Sitten oli vuorossa opistotason perämiesopinnot ja lopulta merikapteenin koulutus Raumalla. Timo oli ensimmäistä vuosikurssia, joka valmistui ammattikorkeakoulusta.

Tällä välin mies oli perheellistynyt. Kyseessä oli ehta työpaikkaromanssi. Sirpa Sutinen Joensuusta tienasi yliopisto-opintojen välissä purserina, samassa varustamossa kuin Timo.

Poika oli jo maailmassa, kun Timon vuonna 2000 oli määrä tehdä merikapteenitutkinnon lopputyö. Joku tuttu oli huomannut, että Väänästen sukuseura jakaa opintostipendejä. Timo haki ja sai ja raha tuli tarpeeseen. Tästä tuesta hän on vieläkin kiitollinen ja arvostaa sukuseuran toimintaa muutoinkin.

Perhe asui kymmenen vuotta Paraisilla, mutta Sirpan kotiseutu Joensuun



seudulla kutsui. Koska Timon työ jakautuu neljän viikon työjaksoon laivalla ja neljän viikon vapaaseen, ja työmaa on kaukana merillä, kodin sijainnilla ei ole juuri merkitystä. Niinpä asetuttiin Kiihtelysvaaran Heinävaaran kylään, missä on vierähtänyt jo 22 vuotta. Perheellä on myös kaksi mökkiä, toinen Lapissa, toinen Saimaan saarella. Sirpa on freelance-toimittaja, joten yhteiset oleskelut mökeilläkin onnistuvat hyvin. Timo arvioi, että näin on elämä onnellisempaa ja vauraampaakin, kuin mitä se olisi ruuhka-Suomessa. Tietysti erilläänolo puolet ajasta vaatii omanlaista asennoitumista ja luottamusta. Mutta on sillä positiivistakin vaikutusta parisuhteeseen.

Godby Shipping, Timo Väänäsen työnantaja on ahvenanmaalainen perheyritys, jonka omistavat sisarukset Dan ja Eva Mikkola. Heidän isänsä Alpo oli



Tarinani valmentajana

Kalle Väänäsen Viänästen sukuvirsi luettelee ison joukon toimia ja ”elämän kohtia ja mutkia”, joihin Väänäs-nimen kantajia riittää. Urheilijoita ja valmentajia hän ei maininnut, mutta tällaisesta yhä jatkuvasta elämäntyöstä kertoo lahdelainen Tatu Väänänen.



Tatu Väänänen Risto-isänsä kanssa 60-vuotispäivänään. Risto on usein nähty osallistuja sukuseuran tilaisuuksissa.

Urheilu-urani

Synnyin räpäleenä; syntymäpainoni oli vain 2100 gr. Alle kahden viikon ikäisenä sairastuin astmaan. Tykkäsin muiden saman kerrostalon poikien tavoin liikunnallisista leikeistä (= kirkon rotta, nurkkis, jalis, nelimaali, sotalaikit, uintireissut Lahden monille rannoille polkupyörillä sekä talvisin mäenlasku, pulkkamäet, tossulätkä, jne).

Hengästyminen aiheutti usein astma-kohtauksia ja pahimpien vuoksi jouduin toisinaan sairaalaan happitelttaan, koska 1960-luvulla ei vielä ollut inhaloitavia avaavia lääkkeitä. Kovana urheilumiehenä isäni Risto Väänänen keksi, että astmaattiselle pojalla voisi sopia harrastukseksi mäkihyppy ja kuusivuotiaana aloitinkin LHS:n mäki-koulussa. Karpalon mäet tulivat tutuiksi, kuten myös muut Lahden alueen hyp-pyrimäet. Pääsin myös osallistumaan

mäkihyppäilyihin, joista saavutin kovasti himoitsemiani palkintosijoja. Urheilu-kärpänen puraisi lujasti.

Myös jalkapallo alkoi kiinnostaa, vaikka pihapeleissä astma yhä vaivasi. Isäni ilmoitti minut Lahti 69-seuran junioritoimintaan seuran perustamisvuonna v. 1969. Jalkapallo ja mäkihyppy säilyivät harrastuksinani myös Vääksyssä, jonne perheemme muutti vuonna 1970. Uusina lajeina tulivat mukaan jääkiekko sekä yleisurheilu. Yleisurheilussa suosikkilajini olivat keihäs ja kiekko, joista saavutinkin PM-mitaleita. Jääkiekossa pelit pelattiin ulkojäillä ja

kotoisin suomenkieliseltä Pohjanmaalta, mutta asettui jo nuorena Ahvenanmaalle. Sisärukkaset ovat täysin ruotsinkielisiä ja ruotsi on firman konttorikieli.

Vaikka vain viitisen prosenttia suomalaisista on äidinkieleltään ruotsalaisia, Suomen merenkulussa ruotsin merkitys paljon suurempi eli molempien kotimaisten osaaminen on huomattava etu. Muutenkin Timo Väänänen arvostaa Suomen kaksikielisyyttä.

Englantikin on ehdottoman tarpeellista, sillä se on kansainvälisesti merenkulun kieli. Kaikki Godby Shippingin kahdeksan laivaa seilaavat kaukomerillä ja miehistö on monikansallista. Kauimmaisina laiva on tälläkin hetkellä Karibialla, muut pääasiassa Euroopan liikenteessä.

Nyt Timo Väänänen palvelee laivassa, joka kulkee Tanskan Jyllannin pohjoiskärjestä Fär-saarten kautta Islantiin. Syksyin ja talvin reitti on vaativa, Pohjanmerellä ja Atlantilla tuulee lujaa ja

merenkäynti on voimakasta.

– Mitenkä jouluku? Suomalaisten varustamojen tapana on, että kun joka tehtävään on kaksi henkilöä, jotka vuorottelevat neljän viikon tai kuukauden välein, myös joulut vuorotellaan; joka toinen kotona, joka toinen laivalla. Jos toisella on pienet lapset ja toisella ei, voidaan sopia toisinkin.

Sea Sunday - merenkulun turvallisuuspalkinto on fyysisesti taiteilija Emil Cedercreuzin pienoisseistos, jonka liikenneministeri Timo Harakka luovutti Timo Väänäselä 13.9.2022.

– Sen saaminen on yksi uran huipukohtia, Timo Väänänen pohtii, mutta kiittää samalla sekä yhteistyökumppaneista miehistöä että suomalaista turvallisuuskulttuuria, jota hänen työnantaja-varustamonsa vaalii erityisen hyvin.

Riitta Mäkinen

pakkaskeleillä jouduinkin parin vaihdon jälkeen monesti vilttiketjuun astma-kohtauksen vuoksi.

Merkittävin päivä urheilijapolullani oli 21.10.1975. Silloin päätin aloittaa isäni ehdotuksesta päivittäisen lenkkeilyn, koska isäni arveli, että parempi kunto voisi vähentää astmaoireilua.

Ostin keltaisen vahakantisen vihkon, johon merkitsin joka päivä sen kilometrimäärän, jonka pystyin juoksemaan. Ensimmäisinä viikkoina sain astma-kohtauksen jo kesken lenkin ja jouduin kävelemään loppumatkan. Toisinaan oli tavoitteena kohtauksen alettua pystyä juoksemaan joka toinen katuvalotolpan väli ja kävelemään joka toinen. Vihko on vieläkin minulla tallessa. Mielenkiintoista on se, että ensimmäisen välipäivän juoksemisesta pidin vasta 35 päivän kuluttua aloittamisestani. Lenkit piteivät ja pikkuhiljaa myös rasisustma helpotti; isäni oli ollut oikeassa. Keväällä otin jo osaa PM-maastoihin. Jääkiekko, jalkapallo ja mäkihyppy saivat jäädä ja minusta tuli kestävyysjuoksija.

Kestävyysjuoksuun sain aluksi valmentajakseni Heikkisen Matin, jonka valmennuksessa saavutin useita piirimestaruuksia. Myöhemmin seuranvaihdon myötä valmennuksestani vastasi Järvisen Jouko. Piiritasolla tuli edelleen menestystä, mutta SM-tasolla jäi se kaihattu mitali saavuttamatta.

Yhtenä talvena kokeilin myös maastohiihtoa ja saavutin PM-hiihdoissa pronssia.

Valmistuttuani ammattiin vuonna 1985, muutin ensimmäisen virkatyöpaikkani vuoksi Kemijärvelle. Luminen talvi sai minut suksikaupoille ja

hurahdin kerralla maastohiihtoon. Vuoden kuluttua sain viran hiukan etelämpää Lieksasta. Vuoden hiihdin maastohiihtokisoja Lieksan Hiihtoseuran riveissä, kunnes ampumahiihtokärpänen puraisi. Saavutin lajissa kaikkiaan yhdeksän SM-kultaa ja muutaman himmeämmän mitalin, joista valtaosa tuli viesteistä ja joukkuekilpailuista. Muutaman kerran pääsin myös edustamaan Suomea B-maailmancupin kisoissa ja EM-kisoissa. Vuonna 1991, 30-vuotiaana kokeilin myös yhdistettyä. Saavutin siinä Pohjois-Karjalan PM-kisoissa kultaa. Kokeiluni loppui pahaan kaatumiseen K56-mäessä ja päätin taas keskittyä ampumahiihtoon. Vielä 45-vuotiaaksi asti treenasin tosissani ja voitin silloin v. 2006 rulla-ampumahiihdon yleisen sarjan SM-kisoissa kultaa. Viimeisen kerran laitoin kilpailunumeron rintaani 56-vuotiaana yleisen sarjan ampumahiihtokisoissa 10 km pikakilpailussa.

Valmentajan urani

Ensimmäinen valmennettavani oli pikkuveljeni Antti. 17-vuotiaana tein kuusi vuotta nuoremmalle veljelleni ensimmäiset harjoitusohjelmat. Antti juoksi seuraavana kesänä 12-vuotiaana 1000 m:n Asikkalan Raikkaan ennätystuloksen 3,06. Hän pelasi samaan aikaan jääkiekkoa ja jalkapalloa. Kestävyysjuoksu sujui myös hyvin, kunnes hän 14-vuotiaana hyppäsi jonkun typerän vedon vuoksi Vääksyn hyppyrimestä sillä seurauksella, että sääriluu murtui. Juoksu jäi, kuten muukin urheilu vähäsi aikaa. Samana vuonna luokkakaverini Seppo Mäkinen, joka kävi usein lenkeillä



Tatu Väänänen ja Eppu-poika Uuden Seelannin laduilla 2004.

kanssani, pyysi minua valmentajakseen, johon suostuin. Valmensin häntä siihen saakka, jolloin me molemmat, seura-vaihdon vuoksi v. 1979, saimme Jouko Järvisen valmentajaksemme.

Vuonna 1977 suoritin yleisurheiluohjaajan tutkinnon Vierumäellä. Asikkalan Raikkaan yleisurheilukoulujen ohjaajana toimin vuosina 1977–1979. Kesällä 1980 olin kesätoissa Asikkalan kunnalla ja vastuullani oli yleisurheilu-kerhojen vetäminen keskuskentän lisäksi sivukylien kentillä.

Kaudella 1985–1986 toimin Kemijärven Urheilijoissa kestävyysjuoksuvalmentajana. Lieksassa oman ampumahiihtourani aikana valmensin (1990–1995) kahta nuorta maastohiihtäjää ja yhtä ampumahiihtäjää. Saavutuksinaan heille tuli muutama SM-mitali.

Oman ampumahiihtouran hiipues-sa hain Suomen Ampumahiihtoliiton

nuorisopäällikön pestiä vuonna 1997. Sopimusneuvotteluissa minulle tarjottiin myös nuorten maajoukkueen päävalmennusta. Suostuin. Nuorisopäällikön vakanssiin oli kolmen vuoden rahoitus Olympiakomitealta. Sen lopuessa väänsin kolmikantasopimuksen Ampumahiihtoliiton, Vuokatin urheilupiston sekä Sotkamon Urheilulukion kanssa. Vakanssiin kuului Nuorten maajoukkuevalmennus, urheilulukion ampumahiihtovalmennus sekä urheilupiston ampumahiihtokoordinaattorin toimet.

Vuokatin urheilupistossa, ampumahiihdon valmennusvastaavana niinä viikkoina, jolloin ei varsinaista valmennusta ollut lukiolaisia lukuun ottamatta, saattoi joku ”nakki napsahtaa”. Noista ”nakeista” on jäänyt mieleeni yhdysvaltalaisen urheilijapariskunnan hiihtoputkivalmennus, joka poiki jatkossa

kaksi kahden viikon valmennusmatkaa Uuteen Seelantiin. Siellä oli Eteläsaa-
ren vuoristossa 1500 m:n korkeudessa
elokuussa n. 100 km hyvin hoidettuja
hiihtobaanoja. Ampumahiihtovalmen-
nuksen myötä pääsin kilpailu- ja leiri-
matkoille lähes kaikille mantereille.

Hoidin Nuorten ampumahiihto-
maajoukkueen päävalmentajan pestiä
muutamaa välivuotta lukuun ottamatta
aina vuoteen 2007 saakka. Perustin
myös ampumahiihdon B-maajoukkueen,
jota valmensin samanaikaisesti. Vas-
tasin B-maajoukkueen lähes kaikista
osa-alueista rahoitusneuvottelut mu-
kaan lukien.

Kiinan kansantasavallan ampuma-
hiihdon valmennuspäällikkönä toimin
vuosina 2003–2005 ja koulutin samalla
sikääläisiä ampumahiihtovalmentajia.
Kiinalaisen valmennuskulttuurin eri-
laisuus yllätti rajusti. Urheilijat olivat
tottuneet harjoittelemaan tšekäläisiin
verrattuna valtavia tuntimääriä. Hiih-
toteknikka oli puutteellista ja varsinkin
alamäkien laskemisessa oli haasteita.
Alamäkitekniikkaa harjoittelimme jopa
hyppyrimäkien alastulorinteissä. Am-
pumaharjoittelussakin oli tehty Kiinas-
sa suuria virheitä ja niiden korjaaminen
vei oman aikansa. Vähitellen kuitenkin
lajitaidot kehittyivät ja kiinalaisten rau-
danlujan pohjakunnon ansiosta tulos-
takin alkoi syntyä. Maailman Cupin
kisoissa alkoi tulla menestystä ja kaikki
huipentui MM-kisojen hopeaan.

Samanaikainen kolmen ryhmän val-
mentaminen sekä muut työtehtäväni
aiheuttivat sen, ettei vapaa-aikaa juuri-
kaan ollut: kotimaan ja ulkomaan lei-
ritykset, viikonloppujen kilpailumatkat



*Kirjoittajan valmentama
Lahden Ahkeran tyttöjen viestijoukkue
voitti SM-hopeaa kesällä 2022.*

kotimaassa, maajoukkuiden kisamatkat
ulkomaille, lukiolaisten valmennus sekä
urheiluopiston työt vaativat liian paljon.
Pidin välivuoden ja minut palkattiin
Suomen Hiihtoliiton valmentajaksi. Toi-
min silloin kauden verran Hiihtoliiton
yhdistetyn B-maajoukkueen hiihto-
valmentajana. Tosin sinäkin aikana minun-
la oli puolenkymmentä henkilökohtaista
ampumahiihtovalmennettavaa.

Näiltä talvilajien valmennusvuosilta
jäi minulle kansainvälisen menestyksen
meriiteiksi yksi aikuisten MM-hopea
(Kiina), yksi nuorten maailmanmestaruus
ja muutama himmeämpi mitali.
Kuriositeettina voisin mainita myös
sen, että houkuttelin Kaisa Mäkäräisen
ampumahiihdon pariin ja valmensin
häntä yhden vuoden nuorten maajouk-
kueessa ennen hänen siirtymistään
A-maajoukkueeseen.

Nuorin lapsistani hurahti yleisurhei-
luun osallistuttuaan 9-vuotiaana paljas-
jaloin Hippokisoihin. Oma mielenkiin-
toni yleisurheiluvalmennukseen heräsi
henkiin sen myötä.

Pari vuotta ohjasin tyttärentäni hiihdon

ja tenniksen lisäksi yleisurheilussa.
Vaikka tyttärentäni kävi yleisurheilukou-
lussa, ohjasin hänen yleisurheilussa
mielestäni tarvittavia ominaisuuksia
leikinomaisin harjoittein kotipihal-
la ja lähipuistossa sekä toisinaan myös
yleisurheilukentällä.

Vuonna 2019 aloitin yleisurheilu-
valmentajana Lahden Ahkerassa 12–13
vuotiaille tytöille. Ryhmä on vuosi vuo-
delta kasvanut ja nyt siinä on peräti 15
tyttöä. Ryhmän vastuuvälmentäjänä toi-
mii kokenut Jaakko Erkinheimo ja itse
toimin toisena valmentajana. Juuri päät-
tyneen kilpailukauden saldoksi tuli ryh-
mällemme peräti 13 SM-italia. Huo-
mionarvoista on, että menestystä tuli
kaikista lajiryhmistä: pika- ja aita-
juoksut, heitot, hypyt sekä kestävyysjuoksu.

Tavoitteeni ja unelmani

Viime talvena suoritin yleisurheilu-
valmennuksen 3-tason tutkinnon. Jo
koulutuksen aikana päätin, että haluan
suorittaa seuraavaksi valmennuksen
ammattitutkinnon (150 opintopistettä)
Pajulahden Urheiluopistossa, syventääk-
seni valmennusosaamistani. Hakemuk-
seni hyväksyttiin ja aloitin VAT-opinnot
syyskuussa 2022. Hain vakituisesta vi-
rastani palkatonta opintovapaata, jotta
VAT-opintojen lisäksi voisin keskittyä
aiempaa enemmän alkavan harjoitus-
kauden valmennukseen. Opintoihin
liittyvät oman yleisurheiluryhmäni val-
mennustehtävät, mutta niistä saatava
kulukorvaus on todella pieni.

Tavoitteeni valmentajana on auttaa
urheilijoita heidän unelmiensa ja tavoit-
teidensa tiellä. Unelmani oman kohta

aloittavan valmennusryhmäni kohdalla
se, että nyt teini-ikäiset nuoret jatkaisi-
vat urheilu-uraansa mahdollisimman
pitkään. Toki menestystavoitteitakin on
päättäneen kilpailukauden hyvän me-
nenstyksen vuoksi.

Oma henkilökohtainen tavoitteeni
valmentajaurallani olisi oman ammat-
timaisesti toimivan tiimin perustami-
nen joskus tulevaisuudessa. Kokemusta
minulla on perustamani ampumahiih-
don B-maajoukkueen, joka kantoi nimeä
”Biathlon Cats”, vastuuvälmentäjänä
toimimisesta. Sieltä nousi huipulle asti
Mari Laukkanen ja monet muut nuo-
ret ovat saavuttaneet urheilu-uran pää-
tyttyä työurallaan merkittäviä rooleja
urheilun saralla mm. Olympiakomitean
alaisen lajiliiton toiminnan johtajan,
valmennuspäällikön sekä nuorisopäälli-
kön toimet.

Unelmani elämässä

Unelmoin asumisesta veneessä. Per-
heemme asui Lahteen muutettua ensim-
mäiset viisi kuukautta veneessä. Elämä
oli typistetty 12-metriseen veneeseen
ja kahden auton peräkontin suomaan
tavarasäilytykseen. Hyvillä keleillä oli
hienoa irroittaa köydet poijuista ja seila-
ta pitkin puhtaan ja kauniin Päijänteen
aalloilla. Syksyn koleina aamuina ei mi-
kään voittanut aamu-uinnin piristävää
vaikutusta ennen pyöräilyä työpaikalle.

61-vuotiaana sitä toki unelmoi jo ter-
veistä vuosista ja siitä, että rakastamani
vaimo jaksaa edelleen rakastaa ja tukea
ikääntyvää opiskelijamiestään.

Tatu Väänänen

Vaihto-opiskelu Etelä-Koreassa

Olen Vera Väänänen ja opiskelin Tampereen yliopistossa varhaiskasvatuksen opettajaksi. Olen aina viihtynyt ulkomailla ja halunnut tutustua uusiin kulttuureihin, joten minulle vaihto-opiskeluun haku oli luontaista. Valitsin Etelä-Korean pääkaupungin Soulin, sillä halusin lähteä mahdollisimman erilaiseen maahan kuin Suomi. Minut valittiin ensimmäiseen hakukohteeseen eli Hankuk University of Foreign Studies syyslukukaudeksi 2021.

Ennen vaihtoon lähtöä Suomen päässä piti hoitaa todella paljon tärkeitä asioita, kuten majoitus, lennot, viisumi, useita rokotuksia, koronatestejä sekä koronakaranteenimajoitus. Lähtöpäivääni asti sain jännittää pääsenkö todella matkaan, sillä koronatilanne oli vielä epävakaa. Loppujen lopuksi kaikki meni hyvin ja pääsin matkaan elokuussa 2021. Ensimmäiset kaksi viikkoa Etelä-Koreassa piti viettää pakollisessa karanteenissa, vaikka tartuntaa ei ollut. Minulta otettiin karanteenin aikana kaksi koronatestiä, sekä minun piti mitata lämpöni kaksi kertaa päivässä ja syöttää se puhelinsovellukseen. Kaksi viikkoa meni kuitenkin suhteellisen nopeasti, vaikka ongelmia oli mm. ruoan tilaamisessa, sillä kaikki palvelut olivat koreaksi. Karanteeniviikot opiskelin korean aakkosia, jotta minun olisi mahdollista lukea koreankielisiä tekstejä. Loppujen lopuksi

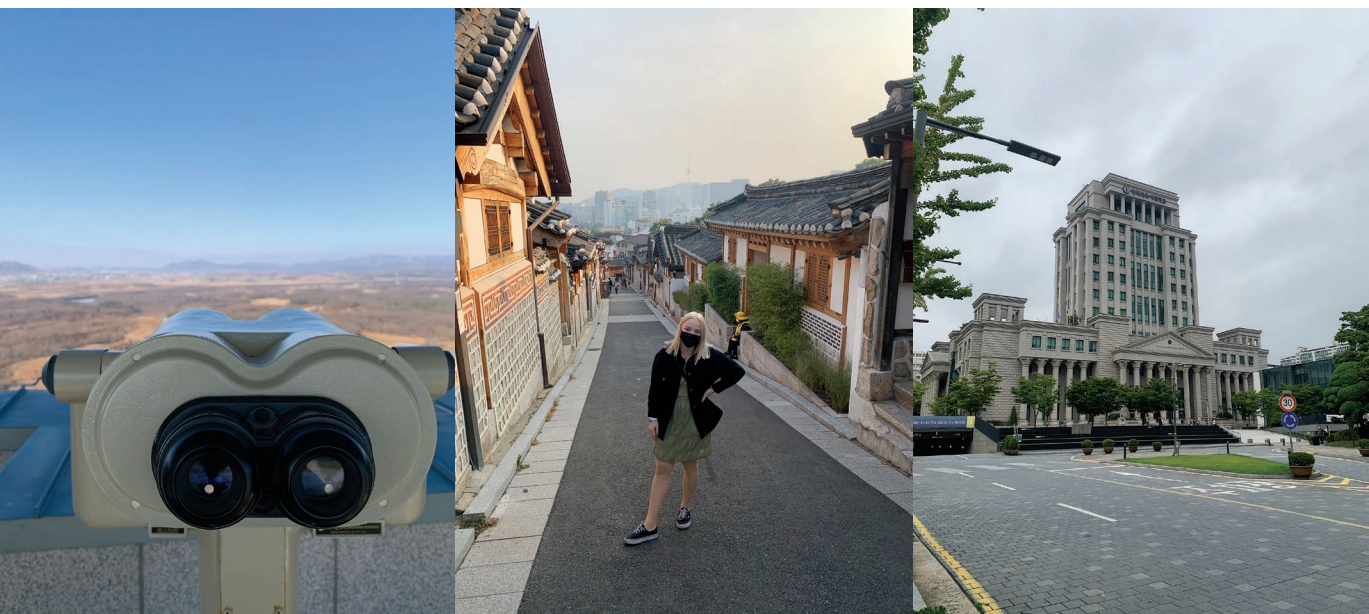
kielestä en kuitenkaan oppinut kuin tärkeimmät sanat kuten kiitos ja päivää, sillä korean kieli on todella vaikeaa.

Karanteenin jälkeen pääsin muuttamaan vuokraamaani asuntoon ja aloittamaan elämäni Koreassa. Kouluni alkoi melkein heti ja se olikin ihan mukavaa, niin pääsi verkostoitumaan. Minun yliopistoni oli suhteellisen suuri ja siellä oli paljon ulkomaalaisia. Ensimmäiset kaksi kuukautta olin etäopetuksessa, mutta sen jälkeen pääsin normaaliin lähiopetukseen.

Koulunkäynti Koreassa on todella raakaa. Oppilaat opiskelevat lähestulkoon koko ajan ja Koreassa onkin tapana opiskella myös läpi yön. Soulissa on paljon aina auki olevia opiskelukahviloita, jotka mahdollistavat opiskelun öisin. Opinnoissa hyvin pärjääminen on tärkeää, sillä se takaa hyvän työpaikan. Minä en kokenut paineita opinnoistani ja sainkin hyviä arvosanoja, ehkäpä minulla oli ulkomaalaisen tuuria. Yksi mainitsemisen arvoinen asia opiskelusta, on se että Koreassa oppitunteja on myös todella myöhään. Minunkin yksi kurssi loppui kello kahdeksan illalla ja se ei vielä ollut edes myöhäisin mahdollinen tuntien päättymisaika.

Opintoni Koreassa olivat kaikki kieliopintoja, sillä Soulissa ei ollut kasvatustieteellistä yliopistoa, johon Tampereen yliopisto lähettäisi opiskelijoita. Se ei minua kuitenkaan haitannut, sillä halusin nimenomaan kehittää omaa





englannin kieltäni. Englannin kieli ja muutenkin aasialaiseen kulttuuriin tutustuminen mahdollistaa tulevaisuudessa esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kanssa työskentelyn. Opintoni pitivät sisällään englannin kielen kirjoittamista ja kuuntelemista sekä englannin kielen analysointia.

Vapaa-aikaa koulun ohelle onneksi jäi paljon ja jälkeinpäin miettiessä näin ja tein todella paljon erilaisia asioita. Kävin kauniissa temppeleissä sekä mielenkiintoisissa museoissa, patikoin kahdelle vuorelle, tutkin erilaisia naapurustoalueita sekä kävin testaamassa paljon erilaisia kahviloita ja ravintoloita. Matkustin Soulin lisäksi myös kahteen eri kaupunkiin, Busaniin sekä Jejun saarelle. Jejun saarella pääsi rannalle rentoutumaan suurkaupungin hälinästä. Vapaa-ajalla tutustuin moniin uusiin ystäviin, niin korealaisiin kuin muihinkin vaihtareihin.

Ehdottomasti reissuni parhain ja mieleenpainuvuin muisto on kun teimme

päiväreissun Etelä-Korean ja Pohjois-Korean rajalle. Reissu oli matkatoimiston järjestämä ja saimme siellä kiikaroida Pohjois-Korean puolta. Tuollaisiin paikkoihin ei tule ihan joka päivä mentyä. Sää Koreassa oli elokuusta lokakuuhun todella lämmin, sillä parhaimmillaan oltiin yli 30 asteen. Vaihto-opiskelun loppua kohden sää kylmeni ja joulukuun alussa päästiin jo ihan pakkasen puolelle. Tähän olin onneksi osannut varautua, mutta monille on tullut yllätyksenä, että Koreassa ei ole samanlainen helle läpi vuoden, kuin esimerkiksi monessa muussa Aasian maassa. Viimeisenä päivänäni Koreassa satoi ensilumi.

Korealainen ruoka poikkeaa jokseenkin suomalaisesta ruoasta. Koreassa iso juttu on Korean BBQ, eli grilliruoka, jota grillataan omissa pöydissä itse. Aluksi oli jännittävää itse grillata kun ei tiennyt miten se käytännössä toimii ja mitä grilliin pitää edes laittaa. Loppujen lopuksi grillauksesta tuli melkein päivittäinen tapa. Korealainen ruoka on usein

hyvin tulista, joka oli minulle hieman tylsää, sillä en ole tulisen ruoan ystävä. Kaikkeen kuitenkin tottui, mutta loppua kohden suomalaista ruokaa oli suuri ikävä.

Koska olin vaihdossa syksynä 2021, koronavirus oli hyvinkin läsnä ja se näkyi myös elämässäni Koreassa. Maskia piti käyttää jatkuvasti, niin ulko- kuin sisätiloissakin. Rokotetodistukset piti näyttää aina kun meni johonkin sisätilaan. Todistuksien lisäksi oma nimi ja puhelinnumero tuli kirjoittaa esimerkiksi kahvilan ovella olevaan listaan, jotta jäljitys olisi mahdollista. Korona myös rajoitti palveluiden aukioloaikoja. Yleisesti ottaen kuitenkin koen, ettei

korona rajoittanut vaihtoani kovin paljoa, sillä mitkään paikat eivät olleet kokonaan suljettuina.

Kokonaisuudessaan Etelä-Koreassa opiskelu oli tähänastisen elämäni kohokohta. Etelä-Korea on niin erilainen maa kuin Suomi, joten koen nähneeni ja oppineeni paljon niin uudesta kulttuurista, kuin itsestäni. Tavoitteeni vaihto-opiskelulle oli kehittää kielitaitoani ja se ainakin kehittyi, sillä minun oli pakko pärjätä englannin kielelläni. Suuri kiitos Väänästen Sukuseuralle, jotka mahdollistivat osan matkastani tukemalla stipendillä.

Vera Väänänen

Oikaisu: Viimevuotisessa Väänästen sukupuussa oli Kuopion Väinölänniemeä esittävän kuvaan tullut väärä kuvaajanimi. Oikea nimi on Aarne Hagman. Kuopiolaisella, Muuruvedeltä kotoisin olevalla Hagmanilla on verkossa hyvä valikoima korvauksetta käyttöön saatavia maisema- ja luontokuvia.

Minervan pöllö nousee siivilleen – Ensimmäinen luontokilpailumme



Väänästen sukuseura toteutti viime keväänä professori Kalervo Väänäsen idean luontokilpailun järjestämisestä koululaisille. Ensimmäisellä kilpailukierroksella Väänäset kutsuivat Siilinjärvellä toimivien Kuuslahden ja Pöljän koulujen sekä Kuopiossa toimivan Pajulahden neljäsluokkalaisten kilpailemaan luontohavaintojen tekemisessä ja lajien tunnistamisessa. Kaikki elollisen tarkailu kuului kilpailun piiriin ja oppilaat saivat itse valita, mitä ryhtyivät havainnoimaan. Kilpailu käytiin 19.4.-15.5. välisenä aikana.

Kilpailuun osallistuneet Kuuslahden koulun kolmas-neljäsluokkalaisten saavuttivat ryhmätyöllään ensimmäisen sijan. Työn esittäjiksi luokka oli valinnut Aida Lappalaisen, Lotta Kokkosen, Emma Toivosen ja Atte Turusen. Kalle Laukassen esittelemä Pöljän koulun neljännen luokan kilpailutyö jakoi toisen sijan Pajulahden koulun neljäsluokkalaisten kanssa. Pajulahtelaiset Nora Puurunen, Ilona Kokkonen, Martta Suominen ja Eevi Lappalainen olivat valmistelleet luokkansa esityksen.



Kilpailu innosti ja jännitti oppilaita

Oppilasryhmät esittelivät kilpailutyönsä tiistaina 17.5. Väänästen esimiehelle Pentti Väänäselle ja varaesimies Eeva-Riitta Piispaselle. Nämä havaitsivat kaikkien kilpailutöiden olevan huolella ja taidolla tehtyjä. – Kaikki työt olivat hienoja ja jokaisella oli omat ansionsa, Väänäs-suvun esimies Pentti Väänänen kertoo.

– Havaintojen tekeminen, luontokuvien ottaminen ja aineiston kokoaminen 15 minuutin mittaiseksi esitykseksi oli ollut oppilaille haastavaa. Esitykset olivat kuitenkin taitavasti tehtyjä ja ylittivät kaikki odotuksemme, Pentti Väänänen kertoo.

Luokanopettaja Kirsi Tavasti Kuuslahden koulusta kertoi, että kolmas-neljäsluokkalaisten innostuivat luontohavaintojen tekemisestä ja pieni jännitys vaikutti positiivisesti pyrkimykseen

onnistua tässä projektissa. Myös Pöljän neljäsluokkalaista ohjannut Valtteri Turunen kertoi, että kuvien käsittely ja esityksen toteuttaminen olivat monille oppilaille uusia taitoja, jotka tulivat nyt tutuiksi.

Pajulahden koulun rehtori Heikki Kinnunen vahvisti, että oppilaat oppivat kilpailutöitä tehdessään paljon paitsi luonnosta, myös luotettavien lähteiden etsimisestä ja käyttämisestä.

Kaiken kaikkiaan Väänästen sukuseuran edustajat olivat vaikuttuneita koululaisten esiintymis- ja ryhmätyötaidoista.

Perinteet velvoittavat

Luonnonsuojelu on näkynyt sukuseuran jäsenten toiminnassa kaikkina aikoina. Sukuseuran alkutaipaleen aktiivi Betty Väänänen (1892-1949) oli omana aikanaan Kuopiossa tunnettu ja innostava luonnontieteiden opettaja.

– Sukuseuran perinteet velvoittavat meitä tukemaan tulevien sukupolvien luontoyhteyttä. Luontokilpailujen järjestäminen koululaisille on siihen oikein hyvä tapa, sanoi kilpailuidean isä, professori Kalervo Väänänen.

– Sukuseuran olemassaolon aikana, 85 vuodessa, kasvanut teollisten tarvikkeiden tuotanto ja ilmaston lämpeneminen ovat johtaneet merkittävään luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen. Nyt käynnissä olevan sukupuuttoaalton tiedetään olevan ihmisen toiminnasta johtuvaa, sanoi Kalervo Väänänen ja kaessaan Väänästen ensimmäisen luontokilpailun palkinnot Pöljän koululla esittelytilaisuuden päätteeksi.

Neljäsluokkalaisten kilpailuryhmät ottivat reippaasti vastaan kunniakirjat



professori Väinäseltä, joka on toiminut mm. Itä-Suomen yliopiston akateemisena rehtorina Kuopiossa. Aika näyttää, saivatko Kuuslahden, Pajulahden ja Pöljän koulujen oppilaat kättelyn myötä myös hippusen toivetta tulla itsekin

tieteentekijöiksi.

Tulevan vuoden luontokilpailua sukuseura kaavailee kuopiolaisille kaupunkikouluille.

Eeva-Riitta Piispanen

Kaet toisistaan niin ne tykkee - Sukuseura toimii, hallitus raportoi

Kokousterveisiä Oulusta

Väänästen sukuseuran vuosikokous päästiin koronakevään jälkeen pitämään ajallaan ja ilman maskiakin sai esiintyä. Nyt oli Väänästen "levinneisyysalueiden" paikkakunnista vuorossa varhaiskevään Oulu.

Sukuseuran hallituksen paikallinen jäsen Tuula Anttila oli tehnyt hyvät valmistelut: Kokouspaikaksi hän oli valinnut historiallisen Maikkulan kartanon, Oulujoen etelärannalla joku-nen kilometri kaakkoon kaupungin

keskustasta. Kartanossa on useita rakennuksia ja se toimii kokouspaikkana ja tilausravintolana.

Aamupäivällä oli tuttuun tapaan esityksiä kokouspaikkakunnasta sekä sukututkimustilanteen valaisua. Nautittiin myös ohjelmanumerosta "Minä ja Väinäset". Sillä otsikolla on Mari Väänänen, sukuseuran toimeksiannosta, tehnyt videoita ensin kunniajäsenistä, sitten myös muista aktiiveista. Katelimme uudestaan viimeksi Joensuussa jo nähdyn videon Assar Väänäsestä. Uutena seurattiin toisen kunniajäsenen,



*Pyöreitä vuosia täyttäneitä ja pian täyttäviä muistettiin kukilla ja lahjalla, joka oli Markku Niskasen tuore teos Kalle Väinäsän elämä ja tuotanto. Vas. Riitta Mäkinen, Pertti ja Terttu Väänänen, Sanna ja Assar Väänänen ja Tuula Väänänen.
– Samana päivänä vietti 90-vuotispäiväänsä seuran oululaisaktiivin Annikki Vuotin puoliso, joten Annikkia ei nyt tavattu.*



Maikkulan kokoustilaan tulijoita merkkasi ilmoittautuneiden listaan Jaana Väänänen. Samalla sai poimia pinssin, kynän ja vaikka ylikappaleen Väänästen sukupuu -lehteä.

Pertti Väänäsen tarinaa.

– Kokouksen jälkeen, kesän kuluessa Mari teki useita videoita lisää ja niitä on nyt kertynyt sen verran, että seuraavaan



Ilmoittautumispöydän myyntipistettä hoiti seuran taloudenhoitaja Outi Pyymäki. Asiakkaana Asko Väänänen Yli-Kiimingin Alavuotolta.

kokoukseen pitänee jo valita esitettävät. Millä tavoin videot tulevat laajemmin katsottaviksi, on vielä mietinnässä. Tavoitteena on myös kooste, joka jäisi



Kunniajäsen Assar Väänänen ja poika Juha, hänkin oululaisia. Samassa pöydässä istui myös Sanna Väänänen. Valkokankaalla näkyy puolisoista tehty video.



Maria Leena Ketola (oik.) Turusta, hänen serkuntyttyärensä Raija Rovaniemeltä ja Marja Oulusta sekä näiden tyttäret, serkukset Sara (vas.) ja Mervi kohtasivat kätevästi ja iloisesti sukuseuran kokouksessa.



Tilaisuutta seurattiin myös kolmen polven voimin. Vanhinta edustivat Raimo ja Eeva Väänänen Oulusta. Taaemmassa pöydässä edustusta Muhokselta, Hämeenlinnasta sekä Ruotsin Norrtäljestä asti.



Sukuseuran kustantama kokouslounas Maikkulan kartanon lähemmäs 200-vuotiaassa, tyylipuhtaasti kunnostetussa päärakennuksessa tuttujen ja tähän asti tuntemattomien sukuseuralaisten kanssa oli elämys!



Veijo Väänänen kelpaa hymyillä. Hänen katsaustaan Oulun historiasta kuunneltiin tilaisuuden alussa suurella kiinnostuksella. Oikealla sisar Tuula Anttila, kokouksen paikallinen organisaattori.



Maikkulan suuri kokoustila on moderni ja väljä. Edessä oikealla hallituksen jäsen Jari Väänänen, joka esitteli jäsenistölle seuran strategiatyötä. Samassa pöydässä seuran varaesimies Eeva-Riitta Piispanen.



pysyväksi historialliseksi dokumentiksi. Erinomaisen noutopöytälounaan jälkeen pidettiin varsinainen vuosikokous, jonka osanottajiksi kirjattiin 52 jäsentä. Kaikki asiaankuuluvat asiakirjat hyväksyttiin puheenjohtajaksi valitun Matti Ketolan nuijimina. Esimies Pentti Väänänen

Kunniajäsen ja sukututkimusveteraani Pertti Väänänen Keravalta virittelee esitystään, esimies Pentti Väänänen ja toinen sukututkimusveteraani Assar Väänänen seuraavat.

esitteli ja sihteerinä toimi varaesimies Eeva-Riitta Piispanen. Henkilövalintoja tehdään vasta tulevana vuonna, sääntömääräisessä kolmen vuoden välein pidettävässä sukkokouksessa Mikkelissä.

Esitellyt toimintakertomus ja -suunnitelma kertovat mm. sukuseuran uusista avauksista. Niitä ovat videoiden lisäksi olleet ensimmäistä kertaa toteutettu koululaisten luontokilpailu ja strategiapohdinta, joista kummastakin kerrotaan tässä lehdessä. Sukututkimuksen DNA-tuloksia esitteli Pertti Väänänen

ja hänen vielä muutamia uusia tuloksia kirjalliseen asuun hiomansa artikkeli on myös tämän lehden alkupäässä. Vuoden 2022 saavutuksia on myös Kuro-lanlahden Väänästen sukukirja, siitäkin enemmän toisaalla.

Kun kokouspäivään sisältyy kahdet kahvit ja kunnon lounastauko, tilaisuus on myös iloinen seurustelutapaaminen. Jotkut järjestävät vasiten treffit juuri Väänäs-kokoukseen.

Riitta Mäkinen
Kuvat RM ja Pentti Väänänen

Väänästen sukuseuran toiminnan kehittäminen

Jari A. Väänänen

Maailma muuttuu ja muutos on pysyvää. Lienee tuttuja sanontoja useallekin. Näin on myös sukuseurassa ja yhdistyksissä laajemminkin. Aktiiviset toimijat ikääntyvät ja uusia tekijöitä on yhä haastavampaa saada mukaan. Paitsi jos toiminta on erityisen merkityksellistä ja mielenkiintoista. Nuorten arvoja mittaavissa kyselyissä on todettu, että asioiden mielekkäisyys, yhteisöllisyys ja vastuullisuus korostuvat yhä enemmän. Vapaa-aikaa arvostetaan enemmän kuin työstä saatavaa taloudellista korvausta. Miten vastaamme näihin arvostuksiin, jotta Väänästen sukuseura pysyy elävänä ja hyvinvoivana yhdistyksenä? Miten vahvistetaan sukuseuran tarjoamien tehtävien/asioiden merkitystä Väänäsille?

Väänästen sukuseuran hallitus on pohjennut sukuseuran tulevaisuutta kuluvan

vuoden aikana aktiivisesti ja rohkeasti. Sukuseura on viime vuosina ollut hyvin johdettu ja toimintaa on kehitetty onnistuneesti. Tulevaisuuden pohdinnoissa ei olekaan kyse nykyisen tai entisen toiminnan arvostelusta, vaan edellytysten luomisesta tuleville sukupolvelle. Emme tingi tavoitteesta olla elävä ja hyvinvoiva sukuseura tulevaisuudessakin.

Tarvitsemme työhön uusia aktiivisia toimijoita, vaikkapa lehden tekemiseen, nettisivujen- ja somejulkaisujen päivittämiseen, taloudenhoitoon, tilaisuuksien järjestämiseen sekä ideoimaan ja kokeilemaan uuttakin toimintaa. Jos sinulla on ideoita, nyt on otollinen aika niiden jakamiseen. Todettakoon, että Väänäs-sukuaisia kuuluu sukuseuraan yli 600. Väestörekisterissä oli syyskuussa 2022:

Väänänen-nimisii	Lkm	Miehet	Naiset	Suomessa	Ulkomailla
Nykyisenä nimenä	4703	2368	2335	4457	246
Entisenä nimenä	1911	125	1786	1774	137

Meitä on paljon, kun vaan tavoitamme ja löydämme toisemme. Ja viestimme tulee ymmärretyksi.

Meidän ykkösasianamme on siis uusien aktiivisten toimijoiden saaminen mukaan sukuseuran toimintaan. Olemme pohtineet, että tehtävänkuvat voisivat olla selkeämpiä ja pienempiä, joista olisi helpompi löytää itselleen sopiva, kiinnostava ja merkityksellinen palanen hoidettavaksi. Usein haasteeksi koetaan ajankäyttö, omien muiden asioiden ja harrastusten lisäksi. Onko sinulla edes

hiukan aikaa sukuseuratoimille?

Tällä hetkellä tekemisen keskiössä on sukuseuran esimiehen johtama hallitus. Voisiko olla niin, että järjestäydymme vastuun, tehtävän tai työn mukaan entistä useampaan toimikuntaan? Jos toimikuntia olisi vaikka kuusi ja jokaisessa olisi neljä jäsentä, se merkitsisi tehtävien ja työn jakautumista 24 aktiiviselle tekijälle. Tehtävänkuvia toimikunnan sisällä voisi pilkkoa sopiviin osiin, jotta työtaakka ei kasva ihmistä suuremmaksi ja jokainen pääsee tekemään sitä,

mihin eniten tuntee innostusta. Jatkossakin tarvitaan vahva hallitus, joka johtaa, ohjaa ja valvoo sukuseuran toimintaa kokonaisuutena, mutta sen ei tarvitse tehdä kaikkea itse. Tekemisen vastuut, myös taloudelliset, olisivat toimikunnilla.

Sukuseuran hallitus jo päätti kokeilla aluetoiminnan herättelyä. Jotta Väänäset eri puolilla Suomea kokoontuisivat myös virallisten kokousten ulkopuolella - vapaamuotoisesti.

Moneen muuhun yhdistykseen verrattuna vahvuutemme on talous. Olemme pohjineet, mikä on vastuullinen tapa käyttää taloudellisia resursseja ydintehtävämme

hoitamiseen. Olemme jo käyttäneet resursseja uusiin asioihin, kuten esimerkiksi videohaastatteluihin. Meillä on nyt elävästi tehdyin videoin dokumentoituina nykyiset kunniajäsenet.

Sukuseuran hallituksella on myös velvollisuus luoda hyvä ja vahva pohja tulevaisuuden toiminnalle. Muutosprosessin tuleekin olla hallittua ja systemaattista. Toiminnan tulee jatkuvasti kaikilta osin olla läpinäkyvää. Käynnistetty tulevaisuuden pohdinta tulee vielä lähivuosien ajan olemaan esillä tässä lehdessä sekä kaikissa sukuseuran kokouksissa. Toivomme mahdollisimman laajaa osallistumista.

Tutustu asuinseutusi Väänäsiin

Väänäset ovat laajalti eri puolille Suomea levittäytynyt suku. Sukuseuran perustivat Helsingissä 85 vuotta sitten kotiseuduiltaan Savosta pääkaupunkiin opintoihin ja ammattiin hakeutuneet Väänäset. Omat juuret olivat tärkeitä ja yhteyttä haettiin samassa tilanteessa oleviin kaukaisempiinkin sukulaisiin. Yhteydenpito kotiväkeen kävi siihen aikaan harvakseltaan, eikä moni päässyt käymään kotiseudullaan edes vuosittain.

Siitä huolimatta, että yhteydenpito on tänä päivänä helppoa maailman ääriin asti, monet Väänäset ovat vastaavassa tilanteessa kuin sukuseuran perustajat olivat aikanaan, ehkä jopa pientä koti-ikävää tuntien ”vieraalla” paikkakunnalla. Onko tänä päivänä tilausta tutustua oman opiskelu- tai työpaikkakunnan Väänäsiin, olivatpa he sitten läheltä tai kaukaa kotoisin? Voivathan samalla alueella vanhastaan tai muuttajina asuvat Väänäset kokoontua myös pelkästään huvikseen, jonkun yhteisen

harrastuksen pariin tai vaikka kertomaan sukuun ja seutuun liittyviä tarinoita.

Sukuseura kokoontuu vuosittain eri puolilla Suomea. Ensi keväänä vuosikokous pidetään Helsingissä. Myös sukukokous ja sukujuhla joka kolmas vuosi pidetään Väänäsille tärkeillä paikkakunnilla. Ensi kesänä Mikkelissä. Entäpä, jos toisistaan hyvää seuraa löytäneet Väänäset tapaisivat myös kokousten välillä? Sukuseuran hallitus on päättänyt rohkaista jäseniään toimimaan paikallisesti tai alueellisesti. Toimintatapa on vapaa. Sukuseuran hallitus on mielellään mukana käynnistyksessä, mutta ei määrää toiminnan suuntaa.

Oheinen seuran sihteerin selvitys jäsenistön kotipaikkakunnista antaa osviittaa, mistä meitä löytyy.

Väänästen sukuseuran hallitus

Väänäset Suomen kartalla

Jukka Väänänen

Jäsenrekisteriä ylläpitäessäni syntyi ajatus voisiko yksinkertaisen kartan avulla havainnollistaa miten laajalti Väänästen Sukuseuran jäsenet ovat levittäytyneet Suomeen.

Vanha kartta

Aikaisempaa tietoa aiheesta löytyy Sukupuu-lehdestä 9/1981 silloisen esmiehen O.P. Väänäsen kirjoituksista ”Tilastotietoja Väänäsistä ja heidän asumistiheydestään Suomessa”. Tuolloin O.P. Väänänen arvioi Väänästen sijoittumisen maan eri osiin lähinnä Väänäsillä olevien puhelinnumeroiden perusteella. Tietolähteenä käytettiin siis puhelinluetteloita. Hän ei rajannut tutkimustaan sukuseuran jäseniin, vaan kaikkiin Väänäs-nimisiin.

Tämän kirjoituksen lopussa verrataan vuoden 1981 karttaa vuoden 2022 karttaan.

QGIS-ohjelmisto

Puhelinluetteloita on enää huonosti, tai ei lainkaan saatavilla. Paikkatietokartan tekemiseen on kuitenkin nyky-aikana muita mahdollisuuksia, joista tässä on käytetty QGIS-paikkatietohjelmistoa. QGIS on erittäin monipuolinen, pisimmälle kehitetty ja maailmanlaajuisesti laajasti käyttöön otettu avoimen lähdekoodin ohjelmisto. Se soveltuu paikkatietoaineistojen hallintaan, analysointiin, ja esimerkiksi

tämäntyyppisten karttaesitysten tekoon. QGIS tukee rajapinta-aineistoja, joita saa Tilastokeskuksesta.

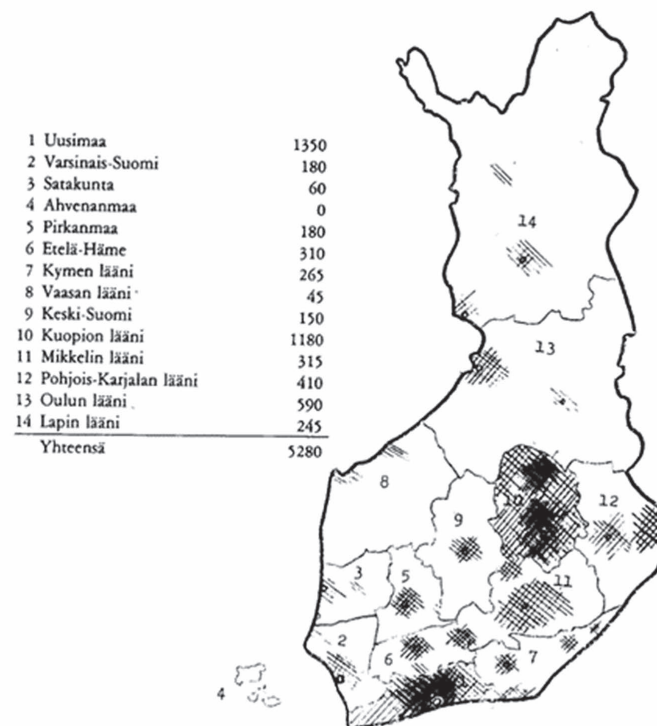
Laadin karttaesityksen perustuen Suomen ajantasaiseen kuntarakenteeseen. Postinumeroalueisiin perustuva esitys oli mielestäni liian pirstaleinen, ja maakuntiin perustuva taas jonkin verran ylimalkainen.

Suomessa on tehty paljon kuntaliitoksia, ja kuntarakenne saattaa muuttua vuosittain. Valitsin QGIS:iin pohjaksi Suomen vuoden 2022 kuntarakenteen kartan Tilastokeskuksen paikkatietohakemistosta. Sukuseuran jäsenrekisterissä postinumero on merkitsevin, mutta postinumero ei suoraan kerro asuinkuntaa. Tilastokeskus kuitenkin julkaisee säännöllisesti ajantasaisen Excel-muotoisen ”Postinumero-kunta-avaimen”, jossa Suomen postinumerot on yhdistetty kuntaan riveittäin. Yhdistämällä tämä lista jäsenrekisterin tietoihin saadaan selville oikea asuinkunta.

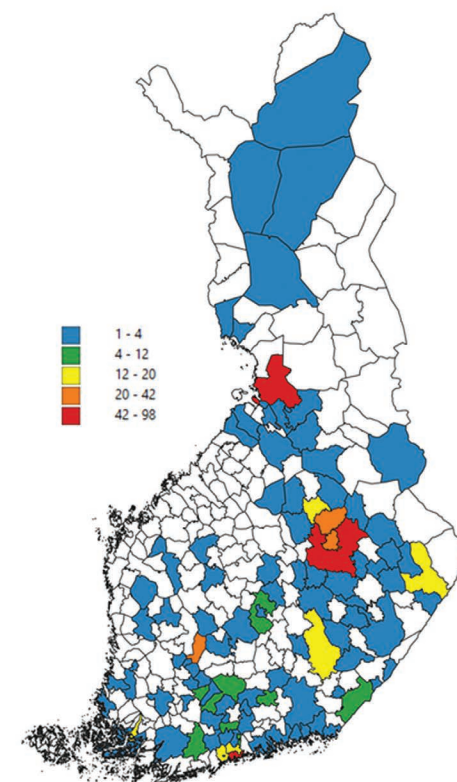
Uusi kartta

QGIS-kartalla havainnollistetaan Väänästen Sukuseuran jäsenten asuinkuntia ajanhetkellä 31.10.2022, ja sitä, kuinka monta jäsentä kunnassa tai kaupungissa asuu.

Kartassa jäsenen postinumeron mukainen kunta on määritelty sen mukaan, minkä kunnan puolella suurin osa postinumeroalueen pinta-alasta sijaitsee.



Tilastoista tehty arvio Väänästen asuma-alueista ja -tiheydestä vuodenvaihteessa 1979/80



QGIS-kartta, Sukuseuran jäsenet 31.10.2022

31.10.2022 sukuseurassa oli 642 jäsentä, joista 20 asuu ulkomailla tai joiden asuinpaikka ei ole tiedossa. Suomessa asuu 622 jäsentä 108 eri kunnassa.

Yksityiskohtainen jäsenjakauma on seuraavanlainen:

Kunta	Lukumäärä
Akaa	1
Alajärvi	1
Espoo	20
Eura	1
Forssa	1
Hamina	1
Harjavalta	1
Hattula	1
Heinola	2
Helsinki	79
Hirvensalmi	1
Hollola	2
Hyvinkää	7
Hämeenlinna	7
Iisalmi	19
Imatra	2
Inari	2
Janakkala	1
Joensuu	15
Juuka	1
Juva	4
Jyväskylä	8
Jämsä	2
Järvenpää	10
Kaarina	3
Kajaani	2
Kankaanpää	1
Kauhajoki	1
Kauniainen	2
Keminmaa	1

Kunta	Lukumäärä
Kempele	3
Kerava	12
Kittilä	1
Kiuruvesi	1
Kontiolahti	3
Kotka	3
Kouvola	4
Kuhmo	1
Kuopio	98
Kärkölä	1
Lahti	10
Lapinlahti	27
Lappeenranta	10
Laukaa	2
Lemi	1
Lempäälä	3
Leppävirta	2
Liperi	2
Lohja	7
Loimaa	1
Loppi	1
Loviisa	1
Mikkeli	15
Muhos	2
Muurame	1
Mäntsälä	1
Naantali	1
Nokia	2
Nurmijärvi	3
Orivesi	1

Kunta	Lukumäärä
Oulu	43
Outokumpu	1
Parainen	1
Parkano	2
Pieksämäki	3
Pielavesi	3
Pirkkala	2
Polvijärvi	1
Porvoo	2
Puumala	1
Pyhtää	1
Pyhäjärvi	1
Raahe	2
Raisio	1
Rantasalmi	1
Rauma	1
Rautalampi	1
Rautavaara	1
Rautjärvi	1
Riihimäki	3
Rovaniemi	4
Ruovesi	1
Salo	3
Savonlinna	1

Kunta	Lukumäärä
Seinäjoki	2
Siikajoki	1
Siikalatva	1
Siilinjärvi	31
Sodankylä	1
Sonkajärvi	1
Suonenjoki	4
Tampere	23
Tohmajärvi	1
Tornio	2
Turku	20
Tuusniemi	2
Tuusula	2
Tyrnävä	1
Utajärvi	2
Uusikaupunki	1
Vaala	1
Valkeakoski	2
Vantaa	16
Varkaus	3
Vihti	2
Virolahti	1
Ähtäri	1
Äänekoski	1

Väänästen asuinpaikkajakautuma on säilynyt samankaltaisena verrattuna 42 vuoden takaiseen tilanteeseen. Eniten Väänäsiä on Kuopion ympäristössä, pääkaupunkiseudulla sekä muissa suurissa kaupungeissa, kuten Oulussa, Tampereella ja Turussa. Myös Iisalmi, Joensuu ja Mikkeli ovat hyvin edustettuina.

Asuinpaikan etsintöjä

Assar Väänänen

Sukuseuran teettämät dna-tutkimukset, joista lehden alussa kerrotaan, tarkentavat ja vahvistavat aiempia tietoja Väänäs-sukunimen käyttäjien lähtöseuduista eteläisessä Savossa. Assar Väänänen on kirjannut varhaisia asuinseutuja koskevat pohdintansa runoasuun. Säkeet on poimittu kirjasta Ennen Väänälää (Väänästen sukuseura 2019).

....
on se meille edelleenkin
vähintäänkin epäselvää,
mistä kaukaa, mitä tietä,
nämä perheet alunperin
ovat tänne kulkeutuneet.

Suomesta jo kirjatui-
sta nähtävästi ensimmäiset
löytyvät näin asukkaina
eteläisen Savon mailta,
nykyisestä Mikkelistä.
- Mutta niille seutuville
oli samaa heimokantaa
kulkeutunut melko joukko
selvästi jo aikaisemmin.

Lähteisiimme merkittyinä
Nämä sitten asusteli
Savilahden pitäjässä
Pitkälahden neljänestä
yhteisellä tilallansa
- aivan Anttolan rajoilla,
Väänäläksi nimetyillä
järven rantarinteillä,
jokivarren kumpareilla.

Verottajan papereista
löytyi tälle alueelle
joskus myöskin yhteisnimi,
Vesu- eli Visulahti.

- Nykyisinkin tämä nimi
pistää silmiin kartoistamme,
tämän seudun keskuksesta
laitamilta Mikkelistä.

Ennen näistä lähteistämme,
niminä nyt poimittuja
oli näitä Väänäsiä,
vaellellut yksi perhe
Rakentamaan savusaunaa
'viikkomatkan Väänälästä'
koilliseen ilmansuuntaan,
Rantasalmen liepehille,
Juvan kirkkopitäjässä.



Vesistön läheisyys on ollut ehdoton edellytys asuinpaikan valinnassa. Rantamaiseman on kuvannut Leena Mäkinen Juvalta.



Kutsu sukuseuran vuosikokoukseen 25.3.2023 Helsinkiin

Väänästen Sukuseura ry:n vuosikokous pidetään lauantaina 25.3.2023 klo 13.00 Helsingissä, Helsingin keskuskirjasto Oodissa, osoite Töölönlahdenkatu 4 Helsinki 00100. Ilmoittautuminen ja kahvit klo 10.00 alkaen. Sukututkimuksesta ja seuran ajankohtaisista asioista. Lounas klo 12.00. Vuosikokous alkaa klo 13.00. Lopuksi on kahvit noin klo 15.00.

Vuosikokouksessa käsitellään sukuseuran sääntöjen 6 §:n asiat. Vuosikokouksen käsiteltäväksi tarkoitetut asiat on jätettävä kirjallisesti esimiehelle tai hallitukselle 10.3.2023 mennessä. Kokouksen yhteydessä on myytävänä sukuseuran rinta- ja korvakoruja, sukuviirejä ja sukukirjoja.

Osallistumisesta vuosikokoukseen ja teatteriin pyydetään ilmoittamaan 28.2.2023 mennessä sukuseuran esimiehelle Pentti Väänäselle, puh 040 721 7605 tai sähköpostilla: **penttijuhani.vaananen@gmail.com**. Kaikki Väänäs-sukuiset ovat tervetulleita tilaisuuksiin.

Tervetuloa Oodiin
Sukuseuran hallitus

Sukujuhla ja 19. sukukokous 5.-6.8.2023 Mikkeliissä

Väänästen sukujuhla ja Väänästen Sukuseura ry:n sääntömääräinen 19. sukukokous pidetään 5.-6.8.2023 Mikkeliissä. Kokouskutsu ja ohjelma tulee huhtikuussa lähetettävässä jäsenkirjeessä sekä laitetaan seuran kotisivuille ja facebookiin.

Sukuseuran hallitus tiedottaa

Sukuseura tukee Väänäs-sukuista opiskelijoita stipendein. Vuoden lopussa jaettavien stipendien säännöt ja hakuohjeet löytyvät sukuseuran kotisivuilta.

Stipendien **hakuaika päättyy lokakuun lopussa.**

Lisäohjeita ilmoitetaan keväällä jäsenkirjeessä ja seuran www-sivuilla.

Ilmoita sähköpostiosoitteesi sukuseuralle, jolloin jäsenkirje ja jäsenmaksu lähetetään sähköpostilla. Näin sukuseura säästää rahaa ja aikaa. Jäsenkirjeestä tietokoneesi saattaa herjata, että viesti ei välttämättä tule Väänästen Sukuseuralta. Se on aiheeton varoitus.

Muista ilmoittaa myös osoitteen muutoksista, muuten Sukupuulehti ei tule!

Ajankohtaisia asioita valokuvien kera löydät sukuseuran kotisivuilta:

www.vaanastensukuseura.fi

Sukuseuraan voi liittyä kotisivujen kautta tai ilmoittamalla yhteystiedot sihteerille.

Sukuseurojen Keskusliitosta voi tilata keskusliiton julkaisemaa Sukuviesti-lehteä.

Sen voi tilata myös digi-lehtenä. Sukuseurojen Keskusliitto 094369 9450
ja sähköpostiosoite toimisto@suvut.fi.

Vanhat Väänästen sukupuu -julkaisut ovat luettavissa seuran kotisivuilla ja niitä sekä sukuseuran historiikkia voi tilata esimieheltä puh. 040 721 7605.